

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Evropská unie jako celní unie
The European Union as a Customs Union

Student: Marek Firla
Vedoucí bakalářské práce: prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.

Ostrava 2013

Zadání bakalářské práce

Student: **Marek Firla**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208R011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Evropská unie jako celní unie**
European Union as a Customs Union

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Stupně integrace a vysvětlení pojmu celní unie
3. Celní unie v právní úpravě EU
4. Ekonomický důsledek celní unie na státy Evropské unie
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ŠREIN, Zdeněk. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské Unie*. 2. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. 369 s. ISBN 80-7079-946-3.

TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

ZLÝ, Bohumír. *Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace*. Brno: Tribun EU, 2009. 284 s. ISBN 978-80-7399-719-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

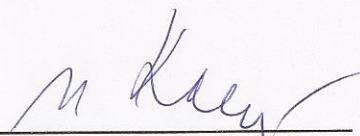
Vedoucí bakalářské práce: **prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně a všechny použité informace jsou citovány s odkazem na seznam literatury a zdrojů.“

10. 5. 2013

Marcel Jurek

Poděkování

Děkuji tímto panu prof. JUDr. Vladimíru Týčovi, CSc. za cenné rady a připomínky a pomoc při konzultacích.

Obsah

1. Úvod	5
2. Stupně integrace a vysvětlení pojmu celní unie.....	7
2.1. Historie EU	7
2.2. Stupně integrace	8
2.2.1. Pásmo volného obchodu	8
2.2.2. Celní unie	9
2.2.3. Primární a rozvinutá hospodářská unie.....	10
2.2.4. Formativní a úplná hospodářská a měnová unie	10
2.2.5. Politická unie	11
2.3. Funkce a význam cla	12
2.4. Výlučná pravomoc EU v celní politice.....	13
2.5. Strategie budoucího vývoje celní unie	13
3. Celní unie v právní úpravě EU	14
3.1. Společný celní sazebník	14
3.1.1. Věcná působnost společného celního sazebníku	14
3.3.1. Kombinovaná nomenklatura	14
3.3.2. Odchylky společného celního sazebníku	15
3.3.3. TARIC	16
3.3.4. Význam a aplikace společného celního sazebníku	17
3.4. Celní kodex	17
3.4.1. Procedura celního jednání.....	17
3.4.2. Pravidla pro stanovení původu zboží	18
3.4.3. Územní působnost kodexu	18
3.4.4. Modernizovaný celní kodex.....	19
3.5. Všeobecný systém celních preferencí	19
3.5.1. Evropský hospodářský prostor	20
3.5.2. Oblast Evropského volného obchodu.....	21
3.5.3. Země ACP.....	22
3.5.4. Země OCT	22
3.5.5. Země středozemní oblasti	23
3.6. Celní řízení	23
3.6.1. Celní režimy	23

3.7.	Regulace dovozu zboží do EU	25
3.8.	Regulace vývozu zboží z EU	26
3.9.	Antidumpingová opatření	26
3.10.	Evropský plán proti padělání a pirátství.....	27
3.11.	Předcházení praní peněz prostřednictvím celní spolupráce	28
3.12.	České celní zákony a celní správa	29
3.12.1.	Generální ředitelství cel.....	29
3.12.2.	Celní ředitelství.....	30
3.12.3.	Celní úřad	31
3.13.	Celní kontroly	31
4.	Ekonomický důsledek celní unie na státy Evropské Unie.....	33
4.1.	Druhy cel.....	33
4.1.1.	Cla rozdělená dle druhu sazby.....	33
4.1.2.	Cla rozdělená dle směru pohybu zboží.....	33
4.2.	Vybírání cel	34
4.3.	Efekty celní unie	34
4.3.1.	Statické pojetí efektů a nákladů celní unie	35
4.3.2.	Dynamické pojetí efektů celní unie a úspory ze zvýšení produkce	36
4.4.	Ekonomický dopad přechodu z celní k hospodářské unii.....	37
4.5.	Celní sazby	37
4.5.1.	Celní sazby rozdělené dle obchodně politického hlediska	38
4.6.	Celní kvóty	38
4.6.1.	Základní druhy celních kvót.....	39
4.7.	Systém CIS	39
4.8.	Intrastat	40
4.9.	Statistické informace o clech v Evropské unii	40
4.10.	Statistické informace o celní správě v České republice.....	41
4.11.	Statistické informace o zahraničním obchodu ČR.....	41
5.	Závěr	43

Seznam použité literatury a zdrojů

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh a přílohy

1. Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybral téma Evropská unie jako celní unie, které mě zaujalo, jelikož problematika cla zasahuje do oblasti ekonomie i práva. Hlavním cílem mé bakalářské práce je popsat fungování Evropské unie jako celní unie, popsat vývoj Evropské unie od založení po přijetí Lisabonské smlouvy, posouzení a popsání jednotlivých právních předpisů týkajících se cel a celní problematiky a přiblížit roli členských států v celní politice Evropské unie. Rovněž bych se chtěl zaměřit na budoucí vývoj Evropské unie jako celní unie, jelikož je třeba tuto oblast nutno stále zdokonalovat a to z několika různých důvodů. V bakalářské práci jsem použil metodu popisnou a zvolil typ citování odkazem na seznam literatury. Tento způsob se mi zdá nejvíce přehledný a nejméně zasahuje do samotného textu práce.

Práce je rozdělená do těchto pěti kapitol:

- Úvod,
- Stupně integrace a vysvětlení pojmu celní unie,
- Celní unie v právní úpravě EU,
- Ekonomický důsledek celní unie na státy Evropské Unie,
- Závěr.

V úvodu je popsán cíl bakalářské práce a popsání jednotlivých kapitol bakalářské práce a jaké informace se zde nacházejí.

Ve druhé kapitole je charakterizován stručný vývoj Evropských společenství a Evropské unie, důvody a průběh vzniku integrace od samotných počátků, kdy šest evropských států založilo integraci známou jako ESUO, až po dnešní dobu, kdy je členem Evropské unie více než polovina států Evropy. Dále jsou v této kapitole rozebrány vývojové stupně integrací, kdy jsem převážně čerpal z knih Bohumíra Zlého, který tyto stupně nově rozčlenil a lépe tak odpovídají skutečné situaci. Zároveň je zde definován význam cla a účel a funkce cel a celní unie.

V další kapitole jsou popsány hlavní právní dokumenty týkající se celní unie EU, systém celních preferencí, podle kterého jsou upravovány a aplikovány celní sazby. Nejdříve se věnuji Společnému celnímu sazebníku, který slouží k aplikaci celních sazeb. Společný

celní sazebník popisují z hlediska věcné působnosti, jeho aplikace a významu. Zaobírám se i kombinovanou nomenklaturou, což je jeden z prvků, na které je Společný celní sazebník založen. Druhým prvkem je TARIC, který je popsán v této kapitole také a jedná se o integrovaný celní sazebník. Dalším důležitým dokumentem je Celní kodex. Celní kodex je důležitý dokument, poněvadž sloučil jednotlivé právní předpisy států. Také jsou ve třetí kapitole popsány další iniciativy Evropské unie, například boj proti padělání a pirátství a týkají se celní unie, protože jsou kontrolovány celními správami jednotlivých zemí. Rozhodl jsem se popsat i celní správu a zákony v České republice, i když se celní politika stala výlučnou pravomocí EU po vstupu ČR do této integrace.

Předposlední kapitola se týká ekonomického důsledku celní unie na státy patřící do Evropské unie. V této kapitole se zaměřuji na druhy celních sazeb a celních kvót a také rolí členských států při výběru cel. Jsou zde popsány teoretické efekty celní unie v krátkodobém i dlouhodobém prostředí. Jedná se sice pouze o teoretické prostředí, ale i podle něj lze nastínit a pochopit problematiku celní unie v ekonomickém prostředí. Statistická data týkající se celní unie EU i celní správy České republiky, jsou obsaženy rovněž ve čtvrté kapitole a pro sběr těchto dat se využívá systému CIS nebo Inostratat.

V závěru mé bakalářské práce se pokusím vyhodnotit cíle mé práce, které jsem uvedl v první kapitole – úvodu.

2. Stupně integrace a vysvětlení pojmu celní unie

2.1. Historie EU

V historii se nachází mnoho myšlenek i pokusů sjednotit Evropu. Některé z nich, jako ta Ciceronova, jsou přes dva tisíce let staré, jiné pochází z novodobé historie, například Hitlerova nechvalně známá Třetí říše. Všechny z těchto pokusů, které probíhaly od konce druhé světové války, buď ztroskotaly, nebo neměly dlouhého trvání. První významnou formou poválečné integrace se stalo Evropské sdružení uhlí a oceli, které vzniklo v roce 1951 na základě Schumanovy deklarace. Základním motivem pro vznik tohoto společenství byl spíše politický motiv než ekonomický, uhlí a ocel byly nejdůležitější suroviny pro zbrojní průmysl a iniciativa Francie byla mezinárodně kontrolovat tyto strategicky významné suroviny, aby nedošlo znovu k situaci, která vedla ke vzniku světové války. Smlouva byla podepsána šesti zeměmi: Francií, Německem, Itálií, Nizozemím, Belgií, Lucemburskem. 1. ledna 1958 se udála další významná skutečnost pro vývoj celní i Evropské unie, protože nabyly v platnosti Římské smlouvy a vzniklo tak evropské atomové společenství Euratom, které upravovalo oblast využívání jaderné energie. Jako druhé vzniklo velmi důležité Evropské hospodářské společenství (EHS). Cílem bylo postupné sjednocování jednotlivých ekonomik členských států, odstranění kvantitativní a tarifní omezení a zavedení společných cel. [6]

Postupně docházelo k rozšiřování o další státy, první rozšíření se konalo v roce 1972, další v 1975. K největšímu rozšíření došlo v květnu roku 2004, kdy se připojilo 10 států, mezi kterými byla i Česká republika. Doposud poslední rozšíření proběhlo v lednu 2007 a celkový počet členských států se zastavil na čísle 27. Jednotný evropský akt podepsaný v únoru 1986, který vstoupil v platnost o rok později, především novelizoval a upravoval smlouvy Evropských společenství, ale jednalo se o změny, které byly nutné k vytvoření jednotného vnitřního trhu. Maastrichtská smlouva podepsaná v roce 1992 všemi členskými státy se stala jednou z nejvýznamnějších novelizačních dokumentů. Hlavním cílem této smlouvy bylo podporovat trvalý hospodářský neinflační růst při současném respektování životního prostředí a stálé sbližování ekonomik členských států, které mají vysokou zaměstnanost a sociální ochranu. [2]

Posledním významným bodem v historii Evropské unie je ratifikace Lisabonské smlouvy v roce 2009, která přinesla také mnoho změn. Jako první se Smlouva o založení ES přejmenovala na Smlouvu o založení Evropské unie. Evropská unie tímto získala právní

subjektivitu a začala vystupovat jako mezinárodní organizace. Na základě Lisabonské smlouvy vznikl nový systém ucelených pramenů práva EU a upravila také vztahy mezi integrací a členskými státy. Jedná se o tři základní pravomoci – jednotnou, výlučnou a podpůrnou. V oblasti celní unie má EU výlučnou pravomoc, tudíž veškeré závazné právní akty může vytvářet nebo přijímat pouze EU. Podstatnou změnou bylo také zrušení tří pilířů EU. Tyto tři pilíře byly Evropské společenství, společná zahraniční a bezpečnostní politika, spolupráce v oblasti vnitřní bezpečnosti a justice. [21]

2.2. Stupně integrace

Každou integraci, Evropskou unii nevyjímaje, můžeme charakterizovat podle určitých stupňů vývoje nebo hloubky integračních procesů. Podle Bohumíra Zlého je slabinou tradičního členění, které vzniklo v padesátých a šedesátých letech, stupeň společný trh. V době, kdy toto označení vzniklo, nebyly integrace rozvinuté v takové míře, ale v současné době mu byl přikládán velmi různý obsah a proto stupeň „společný trh“ ztratil smysl použití. Proto Bohumír Zlý zavedl daleko realističtější a aktuálnější model.[12]

Jednotlivými stupni jsou:

- Pásmo volného obchodu,
- Celní unie,
- Primární hospodářská unie,
- Rozvinutá hospodářská unie,
- Formativní hospodářská unie a měnová unie,
- Úplná hospodářská unie a měnová unie,
- Hospodářská a politická unie.

2.2.1. Pásmo volného obchodu

Nejméně rozvinutým stupněm ekonomické integrace je pásmo volného obchodu. Jedná se o dohodu dvou či více území, kde jsou odstraněna cla z důvodu podpory obchodu. Odstraněním cel a dalších netarifních překážek, hlavně kvantitativních omezení, ale nezanikají autonomní celní území daných států. To znamená, že každý stát má právo utvářet

svou celní politiku vůči třetím zemím samostatně. Dohody se mohou týkat například pouze průmyslových komodit ba dokonce určitého typu zboží. Jelikož je pohyb zboží v pásnu volného obchodu liberalizován, ale celní politiku provádí každý ze států samostatně, je zde nutno prokazovat původ zboží. [12]

Mohla by nastat situace, že do první země, ve které by byla cla na určitou komoditu vyšší než v druhé zemi, by se dostávalo právě toto zboží prostřednictvím druhé země, což by mělo špatný vliv na provádění autonomní celní politiky států. Pravidla o původu zboží budou podrobněji popsány v kapitole 3. Dohody ve formě pásma volného obchodu se často využívají, i když sjednané náležitosti mnohdy svým obsahem i rozsahem překračují pouhé pohyby zboží. Mezi typické příklady patří organizace NAFTA nebo i CEFTA v letech 1993-2004. [12]

2.2.2. Celní unie

U pásma volného obchodu zůstává stále ještě mnoho překážek, které brání tomu, aby se skutečně jednalo o „absolutně volný obchod“. Pouze přechodem k vyšším formám integrace, jako je i celní unie, která je zároveň tématem této bakalářské práce, zaručuje zrušení některých přetrvávajících omezení. [12]

U celní unie stejně jako u pásma volného obchodu jsou zrušeny všechny celní i další netarifní omezení pro volný pohyb zboží. Rozdíl mezi pásmem volného obchodu a celní unií spočívá v tom, že celní politika je pro všechny členské státy unie jednotná, vzniká jednotný celní tarif, který se uplatňuje vůči třetím zemím. Není třeba proto vyžadovat potvrzení o původu zboží. Efektivně fungující celní unie však potřebuje založení trvalých společných celních orgánů, které budou sloužit k přerozdělení příjmů dosažených z cel. [11]

Po celém světě můžeme nalézt příklady celních unií, jedním z nich je Benelux, celní unie tvořena Belgií, Nizozemskem a Lucemburskem. Mezi lety 1993 a 2004 existovala celní unie mezi Českou republikou a Slovenskou republikou, známá je také celní unie členských států Spojených arabských emirátů. Také Evropská unie fungovala na bázi celní unie v letech 1958-1970 v takzvaném přechodném období, které se nakonec povedlo dokončit o dva roky dříve, tedy 1968. [11]

2.2.3. Primární a rozvinutá hospodářská unie

Pokud dále dochází k omezování dalších překážek, které brání například volnému pohybu kapitálu nebo osob, integrace přechází k užší spolupráci i v jiných hospodářských oblastech nebo k jejich koordinování (může se jednat o politiku sociální, soutěžní nebo v pracovním zákonodárství) a jsou nastoleny i společné politiky jedná se o primární hospodářskou unii. Takto vznikající hospodářskou unii rozdělujeme na primární a rozvinutou z důvodu hloubky odbourání překážek vnitřního trhu. Vyjadřuje dlouhou počáteční etapu formování „společných trhů“, ve které jsou odbourávány tzv. viditelné překážky volného pohybu produktů, služeb a faktorů výroby a řešeny s tím související otázky potřebné koordinace hospodářských politik. [11]

Jakmile dojde k odstraňování neviditelných překážek, jedná se o rozvinutou hospodářskou unii. Mezi ony neviditelné překážky patří materiální, fiskální a technické překážky, které skutečně brání v cestě volnému pohybu osob, služeb, kapitálu a zboží. Zkušenosti z vývoje evropské integrace také ukazují, že při přechodu na rozvinutou hospodářskou unii dochází ke změně charakteru vývoje integrace. U primární stále převládá vliv subjektivního charakteru, na rozdíl od rozvinuté, kdy se integrace dostává na takovou úroveň, že se stává zdrojem samopohybu v rozhodování. Nemá-li ekonomická integrace stagnovat, musí dojít k přechodu od primární k rozvinuté hospodářské unii. Jako příklad můžeme uvést Evropská společenství v osmdesátých letech minulého století, kdy začal probíhat proces odstraňování neviditelných překážek. [12]

2.2.4. Formativní a úplná hospodářská a měnová unie

Každý stupeň integrace se vyznačuje určitými znaky. U formativní hospodářské a měnové unie, která je vlastně, podle Bohumíra Zlého, nejvyšším stupněm ekonomické integrace, to je jednotná měnová politika, existence společného měnového orgánu, který tuto politiku řídí a společná měna. Může nastat výjimka, pokud se jedná o asymetrickou formu měnové unie, kdy si státy integrace uchovávají svou vlastní měnu, ale je určena jedna centrální banka, která určuje měnovou politiku integrace. Příkladem je eurozóna, ve které je od 1. 1. 2011 sedmnáct států. Evropská unie se nyní nachází právě v tomto vývojovém stupni. [11]

Postupné sbližování dílčích národních politik vede k dalšímu prohlubování integrace a tím ke vzniku úplné hospodářské a měnové unie. Jedná se o koordinované rozpočtové politiky, protože při vzniku společné měnové politiky by měla následovat i společná politika

fiskální. Ze zkušeností v rámci Evropské unie můžeme vidět, že pouze zabránění vytváření nadměrných schodků nemusí stačit, mělo by dojít také k sbližování nebo ke vzniku společné daňové politiky. Tímto postupným procesem se přechází od ekonomické integrace k integraci politické. [11]

2.2.5. Politická unie

Celý tento integrační proces vrcholí hospodářskou a politickou unií. Jedná se o stupeň, který je vytvářen dlouhodobým předcházejícím vývojem, který se netýká pouze ekonomické stránky integrace, neboť i samostatnou politickou unii jde od ekonomické oddělit jen v teorii a naopak. Pro tento fakt existuje mnoho důvodů. Předpokladem vzniku ekonomické integrace je politická spřízněnost účastníků a veškeré následující kroky, prováděné v ekonomické integraci, jsou výsledkem politických rozhodnutí, které ji mohou urychlovat nebo brzdit. Ekonomická integrace tedy sama o sobě připravuje podklad pro její doplnění o politický stupeň integrace. Motiv založení Evropské unie byl také spíše politický, i když se jedná spíše o integraci ekonomického charakteru. Celý proces vzniku politické unie se může uskutečnit pouze s kladnou vůlí zúčastněných subjektů. [11]

Přechod k nejvyššímu stupni integrace může mít různé cíle a formy. Postupným prohlubováním a rozšiřováním integračního programu, kdy je třeba najít určitou rovnováhu mezi ekonomickou a politickou integrací mezi státy, hlavně v některých politicky citlivých oblastech, jako je například daňová a sociální politika, dochází k vytvoření uceleného systému politické spolupráce mezi účastnickými zeměmi. Tím se vytváří neformalizovaná politická unie, která nenabývá nějaké institucionalizované podoby, ale jedná se o prostor politické spolupráce. Příkladem může být současná Evropská unie, která se právě na tento politický stupeň dostala. [11]

Z tohoto kroku již mnoho nechybí k vytvoření institucionalizované formy politické integrace. Její nejvolnější formou je politická unie, jejíž účastníci se dohodnou na určitých společných činnostech, ale zachovávají si svou vlastní suverenitu státu, zákonodárné, výkonné a soudní pravomoci. Konfederace představuje plné zachování suverenity států, které se mezi sebou dohodnou na nějakých společných aktivitách, zahrnou je ve svých ústavách, ale s třetími zeměmi jednájí jménem svým, ne jménem konfederace. Nejvyšším v praxi realizovatelným stupněm je federativní spojení. Jedná se o vytvoření nového státu s vlastní právní subjektivitou, který na mezinárodním fóru vystupuje svým jménem. Pro úplnost je

třeba zmínit i nejvyšší možný stupeň integrace – unitární stát, ten je však pouze teoretickou možností. [11]

2.3. Funkce a význam cla

Clo je finanční nástroj, který je znám již od starověku. Původně plnilo funkci fiskální, kdy bylo vyměřováno a vybíráno v důležitých geografických bodech, popřípadě na celních hranicích. Až s rozvojem mezinárodního obchodu začalo clo plnit i jiné funkce – například ochrannou. Jelikož s aplikací cla dochází ke zvýšení nákladů a tudíž i ceny dovážených výrobků, tuzemské výrobky získávají cenové zvýhodnění. Takto dochází k podpoře domácí výroby, k její inovaci a restrukturalizaci, ale při delší aplikaci může docházet k neefektivnímu postavení domácích prodejců na trhu, protože si přivyknou „měkkší“ situaci na trhu a tím ztrácí clo svou ochrannou funkci. Clo může také být nástroj regulace komoditní a teritoriální struktury dovozu. Aplikací různé výše cla vůči jednotlivým státům nebo na určité komodity je možno efektivně působit na strukturu zboží zahraničního obchodu. Tímto způsobem se uplatňuje i ekologická funkce cla, kdy jsou na suroviny nebo výrobky, které poškozují životní prostředí, uvalena vyšší cla a tím se brání jejich dovozu. [23]

Prvotním cílem Evropské unie bylo tedy upřednostnit rozvoj obchodu mezi státy společenství před třetími zeměmi. Evropská unie respektuje závazky a principy, které byly přijaty v rámci Světové obchodní organizace (WTO) a ve své obchodní politice ctí mnohostranné dohody, jako například o clech, antidumpingu, subvencích, obchodu se zemědělskými výrobky. Některé z uvedených budou popsány v následujících kapitolách. Tyto principy vycházejí z čl. 131-134 Smlouvy o Evropském společenství a výrazně se dotýkají obchodníků z členských zemí. [4]

O praktickém odstraňování překážek obchodu se vedla mnohostranná jednání, dnes označovaná jako „kola“. První jednání bylo uskutečněno v roce 1947 v Ženevě, pak následovalo Annecy a Torquay. Další jednání byla konána opět v Ženevě a bylo jich celkově osm. Výsledkem těchto jednání bylo snížení antidumpingových opatření, zvýšení duševního vlastnictví, omezení dotací v zemědělství a liberalizování obchodu se službami. Další, neméně významný fakt je, že tato jednání vedla ke vzniku Světové obchodní organizace. [23]

2.4. Výlučná pravomoc EU v celní politice

Všechny členské státy přenechaly suverenitu v oblasti celní politiky orgánům EU a samy neprovádějí ani nevyjednávají žádné smlouvy ani nikterak neupravují celní sazby nebo preference a režimy ke třetím zemím. Veškeré tyto záležitosti má v rukách Komise, která rozhoduje a projednává návrhy o celním sazebníku, ochranných opatřeních. Na rozhodování se podílí také Rada ministrů, která rozhoduje zpravidla kvalifikovanou většinou. Tato výlučná pravomoc Evropské unie se týká vnějšího obchodu i s právy duševního vlastnictví, ale netýká se těch oblastí, do kterých ještě evropská harmonizace v rámci společného trhu nedospěla. Evropská unie uzavírá dva typy dohod. Prvním typem dohod jsou preferenční, které se týkají volného obchodu, přidružení, spolupráce a nepreferenční, které zase zahrnují dohody o clech, obchodu a obchodní spolupráci. [4]

Obchodníci a výrobci ze zemí integrace mají samozřejmě také možnost ovlivňovat společná rozhodnutí Evropské unie, ale přijímány jsou nadnárodně. Návrhy na celní sazebník, vyjednávací pozice i ochranná opatření jsou připravovány Evropskou komisí ve spolupráci se specializovanými výbory, ve kterých zasedají zástupci resortů či financí z členských zemí. Aktéři trhu mohou lobbovat u diplomatů a ministrů, kteří zasedají v Radě nebo mohou své zájmy sdělovat přímo generálnímu ředitelství pro vnější obchod Evropské komise. [4]

2.5. Strategie budoucího vývoje celní unie

Celní unie, která v roce 2008 oslavila již čtyřicet let od svého založení, nyní prochází významnými změnami. Komise i členské státy identifikovaly potřebu adaptovat se na změny v produkci a odbytu. Provést změny, které budou reagovat na vzrůstající mezinárodní obchod a také na celosvětové hrozby jako je terorismus, organizovaný zločin, změny klimatu a dovoz nebezpečného zboží. Cílem je dokončit tento proces reformováním budoucí organizace a podílu lidského faktoru v celní administrativě. Toto samozřejmě zahrnuje také zlepšení dovedností zaměstnanců celní správy a efektivnější přerozdělování zdrojů získaných prostřednictvím celní unie. Celní unie nejen podporují legitimní obchod a zlepšují konkurenceschopnost, ale jsou také klíčovými prvky v boji proti padělání a pirátství a také již výše zmíněnému organizovanému zločinu, drogám a terorismu. Nový strategický rámec se zaměřuje na transformování celního systému na moderní a odpovědný nástroj k podpoře obchodu, mezitím co bude chránit fiskální a bezpečnostní zájmy Evropské unie. [22]

3. Celní unie v právní úpravě EU

První mezinárodní dohoda, která se týkala cel a obchodu, vstoupila v platnost v roce 1948. Jednalo se o úmluvu GATT (General Agreement on Tariffs and Trade), jejímž signatářem bylo i Československo. Hlavním cílem této úmluvy bylo postupně omezovat a zrušit obchodní bariéry. [23]

Dnes je celní unie založena hlavně na dvou právních předpisech. Tím prvním je společný celní sazebník, ve kterém jsou popsány jednotná autonomní cla a druhým celní kodex, který vystihuje jednotná pravidla celního řízení. [10]

3.1. Společný celní sazebník

Společný celní tarif neboli sazebník je to, co odlišuje zónu volného obchodu a celní unii. První společný celní sazebník vznikl 1. července 1967 a byl přijat 28. 6. 1968 a je pravidelně pozměňován. Přijetí souviselo s dvěma „koly“ GATT a průměrná celní sazba ve společném celním sazebníku díky multilaterálním úmluvám klesla na 3,8%. [10]

3.1.1. Věcná působnost společného celního sazebníku

Společný celní sazebník je aplikován na dovoz zboží ze třetích zemí do celní unie a od roku 1993 se aplikuje také na zemědělské výrobky (do té doby se využívaly pružnější zemědělské dávky). Zemědělská dávka není clo, ale jedná se o rozdílovou daň, jež má u zemědělských výrobků zabezpečit vyrovnání světových a komunitárních cen. Každá dávka je stanovena pro jednotlivý výrobek zvlášť nařízením, které organizuje trh tohoto výrobku. Obecná pravidla stanovují, že dávka představuje rozdíl mezi prahovou a dovozní cenou výrobku. Jedná se o zálohu, která se ukládá nerozdílně na výrobky vysoce nebo málo kvalitní, nepřihlíží tedy individuálním kvalitám jednotlivých výrobků a je třeba ji vybírat i z dovozů uskutečňovaných za cenu vyšší, než je cena komunitární. [7]

3.3.1. Kombinovaná nomenklatura

Základem kombinované nomenklatury je harmonizovaný systém označování zboží dle úmluvy z roku 1987, která byla přijata tehdejší Radou celní spolupráce (dnes Světovou celní organizací). Jejím cílem je sjednocení nomenklatury celního sazebníku a zahraničněobchodních statistik, předepsaných za účelem dovozních deklarací o dováženém zboží. Obsah této nomenklatury tvoří mezinárodní nomenklatura, komunitární podčlenění a

obecná pravidla pro výklad nomenklatury. Komise každoročně v Úředním listu Evropských společenství publikuje aktualizaci pro následující rok. [7]

3.3.2. Odchyly společného celního sazebníku

Společný celní sazebník není neměnný dokument, ale připouští odchylky oběma směry. Směrem nahoru, tzn. zvýšení cla, funguje jako ochranné opatření, zatímco snížení se provádí buď za účelem pomoci rozvojovým či preferovaným zemím anebo z důvodu potřeby dovozu nějakého zboží do EU. Ke snížení celní sazby může docházet formou úplné výluky SCS, komoditní výluky SCS nebo opatřením celních režimů, které z přiměřených hospodářských důvodů omezují aplikování SCS. [1]

Úplná výluka probíhá nahrazením odlišnou celní úpravou, například se může jednat o protokoly asociačních dohod, dohod o spolupráci nebo dohody z Cotonu. Tato výluka v některých výjimečných případech nezakazuje použití celních kvót. [7]

Komoditní výluky SCS, jak již název napovídá, snižují celní sazby jen u určitých komodit (maso, automobily, textil, atd.). Tento typ výluky není kvantitativním omezením, protože v případě překročení celních kvót dochází k navrácení celní sazby podle SCS. Nejvýznamnějším příkladem je Všeobecný systém preferencí pro 178 rozvojových zemí, který je vydáván Radou jednou za čtyři roky. Na základě tohoto systému preferencí má přibližně 70% výrobků podle SCS z těchto zemí zcela volný přístup na trh EHP. [1], [7]

Výluky, které jsou popsány výše, vyžadují rychlou spolupráci mezi celními úřady členských států při sledování naplnění kvót, jejíž použití není v důsledku výluky vyloučeno. Je třeba rozlišovat celní kvóty a celní suspenze. Rozdíl spočívá ve stanovení doby, na jakou jsou určeny. Zatímco kvóty jsou dočasné, maximálně na 12 měsíců, suspenze omezující aplikaci snížené daně na určité množství bez ohledu na dobu, po kterou bude zboží dováženo. [7]

Výluky ze Společného celního sazebníku jsou převážně autonomní opatření. EU může přistoupit ke snížení buď podle čl. 26 Smlouvy o ES, anebo díky dvoustranné dohodě EU se třetí zemí nebo v rámci WTO pomocí vícestranné úmluvy. [1]

Mezi hospodářské celní režimy patří trvalé překročení hranice, kdy jednotlivci při stěhování či cestování jsou zbaveni platit clo. Podniky jsou takto zbaveny povinnosti platit clo v případě, že se nejedná o pouhou fúzi nebo absorpci s již existujícím podnikem EU, aniž by

přítom byla vytvořena nová aktivita. Dále se jedná o dočasné použití, které se týká výrobku, jenž byl určen k reexportu poté, co byl předveden nebo užit. Takovýto výrobek může být osvobozen buď částečně, nebo zcela. Aktivní a pasivní dokončení je dalším typem celního režimu. Aktivním se rozumí dočasné vpuštění výrobku do EU a pasivním z EU. Celním skladem se rozumí místo, které je stanovené státem pod celní kontrolu, kde může být zboží uskladněno a neproceno a nezpracováno. Důvodem může být nevázaní kapitálu importéra na rozsáhlejší sklady dovezeného a neprodaného zboží. Posledním typem hospodářského celního režimu jsou čisté body neboli zóny, kterými je část celního území EU oddělená od ostatního území a je pod kontrolou EU. Zboží, které se zde nachází, má výjimku po dobu uskladnění nebo aktivního dokončování na tomto místě. [7]

3.3.3. TARIC

TARIC je vydáván Komisí, v souladu s článkem 6 Nařízení EHS č. 2658/87 a zahrnuje legislativu Společenství, která je uvedena v oddílu 1, třídy 1, která je publikována v Official Journal Evropského společenství. Pokud nedojde k publikaci legislativy do doby, kdy jde TARIC do tisku, tedy 15. ledna každého roku, je za takovou legislativu považován její návrh. Od doby kdy je TARIC publikován jednou ročně, nemůže zahrnovat legislativu, která vstoupila v platnost po datu publikace, a proto mohou být v průběhu roku data zahrnutá v této publikaci předmětem změny a neaktuální. TARIC je založen na kombinované nomenklatuře, jež obsahuje přibližně 10 000 podpoložek a tím se vytváří základ společného celního tarifu. TARIC slouží ke sledování statistik zahraničního obchodu Evropské unie a obchodu mezi jednotlivými členskými státy integrace. TARIC také obsahuje další kódy, dvoumístné nebo přídatné kódy, které se hlavně používají pro tarifní omezení, kvóty nebo preference, antidumpingová a vyrovnávací cla, všeobecný systém preferencí, zákazy, omezení nebo sledování dovozu atd. TARIC je vydáván za účelem aplikace opatření souvisejících s vývozem nebo dovozem a k obchodu mezi členskými zeměmi, pokud je to nutné a rovněž slouží jako základ pro práci s tarifem a soubory tarifu v zemích EU. Komise přebírá integrační a kódovací práce související s opatřeními, jelikož je to jediný způsob jak zajistit jednotný výklad relevantního práva. Poskytuje to také možnost udržovat rozsáhlou statistiku zabývající se opatřeními a umožňuje vytvářet zprávy zvláště o statistice pro opatření týkajících se specifického zboží a pro nadbytečná opatření. Změny, které jsou prováděny v legislativě EU, jsou zaznamenávány do databáze, jež je stále aktualizována. Členské státy ihned elektronicky potvrzují opravy a podle nich upravují své pracovní tarify a tarifní soubory.

TARIC nemá status právního nástroje, ale jeho kódy musí být použity pro celní deklarace a statistické výstupy dle nařízení EHS č. 2656/87. [7]

3.3.4. Význam a aplikace společného celního sazebníku

Společný celní sazebník má dvojí význam. Je základem pro statistické informace o mezinárodním obchodu, jelikož jednotný kód umožňuje automatické zpracování dat, jednak opatřuje jistotu jednotné aplikace společné obchodní politiky. Aplikování SCS je v kompetenci jednotlivých členských států, avšak musí být jednotná, tak jak to vyžaduje princip soudržnosti. [7]

3.4. Celní kodex

Jelikož je Evropská unie založena na celní unii, bylo třeba shromáždit veškeré celní předpisy do jediného kodexu. Celní kodex je druhým základním předpisem pro společnou celní politiku. V platnost vstoupil v roce 1991 (aktuální celní kodex je platný k 1.1 2007) a obsahuje jednotnou úpravu celního práva pro veškeré členské státy EU. Kodex platí pro obchod mezi státy EU a třetími zeměmi a pro zboží, na které se vztahují smlouvy. Kodex také obsahuje předpisy, které vymezují obecná pravidla a předpisy pro proceduru celního jednání při obchodu s třetími zeměmi. Použití celního kodexu nijak neovlivňuje užití zvláštních předpisů, které byly přijaty v jiných oblastech. Zvláštní pravidla mohou existovat například v oblasti zemědělství, statistiky, vlastních zdrojů nebo obchodní politiky.[10], [23]

3.4.1. Procedura celního jednání

Postup celního jednání se skládá s několika kroků. Nejdříve se zboží začlení pod některou položku celního tarifu, podle kombinované nomenklatury, která byla popsána dříve. Dalším krokem je výpočet celní hodnoty, následuje nutnost stanovit původ zboží a nakonec samostatné vymezení cla. Stanovení celní hodnoty má zásadní význam pro vyměřování cel. Jedná se o základ, ze kterého se poté vypočítává celní sazba. Určení původu zboží je nezbytné pro zařazení zboží do celního režimu. Pokud je původ zboží komunitární, clu nepodléhá, jestliže se jedná o zboží zahraniční, pak je jeho původ rozhodující pro určení rozhodného celního režimu. Pokud je původ zboží nejednoznačný, může se za zemi původu považovat ta, v níž bylo zboží získáno nebo zde bylo provedeno poslední podstatné zpracování. Výše cla vyplývá především ze závazků GATT se zohledněním zásady nejvyšším výhod. Pokud se jedná o země, které s ES mají dohodu o zóně volného obchodu, země ACP nebo rozvojové

země, existuje zde výjimka, která umožňuje těmto zemím nižší celní sazbu. Systém preferencí bude podrobněji popsán v kapitole 3.5. [10]

3.4.2. Pravidla pro stanovení původu zboží

Původ zboží se stanovuje z důvodu vybírání cla, kontrolování uvalených zákazů nebo kvót nebo sledování pohybu jednotlivého zboží. Tento původ zboží zjišťujeme na základě autonomních pravidel původu, které jsou zapsány v nařízení 802/68 a v jeho prováděcích předpisech. Díky těmto pravidlům je možno nejen stanovit původ zboží dováženého do Evropské unie, ale také vyváženého z Evropské unie. Pravidla o původu zboží mohou být aplikována regionálně, což se týká čtyř skupin: Sdružení národů jihovýchodní Asie, Středoamerického společného trhu, Sdružení pro regionální spolupráci v jižní Asii a Andského společenství národů. [1]

3.4.3. Územní působnost kodexu

Prvním cílem společného trhu evropské integrace bylo vytvořit celní unii mezi státy, v které je obchod osvobozen od veškerých překážek a která je od třetích států oddělena společnou celní hranicí. Tato hranice je vytvořena okolo celního území Evropské unie a společná celní politika se opírá právě o společný celní tarif, zemědělské dávky a celní kodex. Celní území zahrnuje území: Belgického království, Dánského království s výjimkou Faerských ostrovů a Grónska, Spolkové republiky Německo s výjimkou ostrova Helgoland a území Büsingen, Španělské království s výjimkou Ceuty a Mellily, Řecké republiky, Francouzské republiky s výjimkou zámořských území a Saint-Pierre et Miquelon a Mayotte, Irska, Italské republiky s výjimkou obcí Livigno a Campione d'Italia a národních vod jezera Lugano mezi břehem a politickou hranicí oblasti Ponte Tresa k Porto Ceresio, Lucemburského velkovévodství, Nizozemského království v Evropě, Portugalské republiky, Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Normanských ostrovů a Ostrova Man, Finské republiky, Rakouska, Švédska. Dále zahrnuje Monacké knížectví a také teritoriální moře, vnitřní námořní vody a také vzdušný prostor států. Vstupem nových členských států se celní území rozšířilo o území České republiky, Estonska, Kyperské republiky, Lotyšska, Maďarska, Malty, Polska, Slovinska, Slovenské republiky, území Bulharské republiky a Rumunska. [14]

3.4.4. Modernizovaný celní kodex

Celní kodex Společenství stanovuje a vymezuje právní předpisy pro dovoz a vývoz zboží mezi EU a třetími zeměmi. Cílem tohoto nového kodexu je usnadnit obchodování a zároveň zaručit vysokou úroveň bezpečnosti na hranicích. Modernizovaný kodex má za úkol vytvořit nové, elektronické prostředí, které obsahuje celní postupy všech států Evropské unie a posiluje také konvergenci informačních systémů všech celních orgánů členských zemí. Modernizovaný celní kodex měl být přijat nejpozději do června roku 2013. Později se ukázalo, že se jedná o příliš ambiciózní plán. Evropská Rada přeložila datum přijetí modernizovaného kodexu na rok 2016 a uložila Komisi, aby přezkoumala, nakolik je tento plán reálný. Nové postupy se týkají především racionalizace celních postupů. Společné elektronické systémy by měly výrazně urychlit výměnu informací mezi celními úřady a tím i zlepšit stávající celní kontroly. Modernizovaný celní kodex by měl také zaručit obecné zjednodušení a také výrazné usnadnění odbavování, jež bude plně v elektronické formě a bude tak moci být vykonáváno centralizovaně. [25], [19], [18]

3.5. Všeobecný systém celních preferencí

Všeobecný systém celních preferencí je nejdůležitějším příkladem uceleného systému preferencí asi pro 181 rozvojových zemí a závislých území, včetně nástupnických států Sovětského svazu. Tyto celní výhody jsou poskytovány Evropskou unií jednostranně a nejsou vzájemné. Rozsah i jednotlivé podmínky poskytovaných celních preferencí poskytovaných jednotlivým zemím se liší, protože se jedná o autonomní opatření Evropské unie. Evropská unie zvažuje jak ekonomické, tak i mimoekonomické podmínky v těchto zemích. Celní výhody získané na základě celních preferencí mohou mít charakter snížení celních sazeb nebo úplné zrušení pro hotové výrobky, polotovary nebo i suroviny. Idea zvýhodnit rozvojové země se zrodila na I. Konferenci OSN o obchodu a rozvoji v roce 1964. Doporučení vytvořit GSP, který by umožnil vyspělým zemím poskytovat autonomní obchodní preference rozvojovým zemím, bylo učiněno na II. Konferenci v roce 1968. O tři roky později, tedy v roce 1971, smluvní strany GATT udělily mimořádnou výjimku z doložky nejvyšších výhod pro zavedení GSP. Podle smluvních stran nejsou preferenční dohody v rámci GSP považovány za diskriminační a nerekiproční a že GSP byl vytvořen kvůli zvýšení exportních příjmů preferovaných zemí, zrychlení ekonomického růstu a industrializace. V roce 1971 bylo schéma uplatněno do společné obchodní politiky EHS. Schéma GSP je vždy určeno na období deseti let. První schéma bylo platné od roku 1971 do 1981. [1]

Produkty jsou rozděleny do čtyř kategorií: velmi citlivé, citlivé, méně citlivé a necitlivé. Preferenční clo se počítá tak, že se clo na výrobky s nejvyšší doložkou výhody redukovalo o jisté procento, což vlastně u nízkého cla vedlo k minimální výhodě. V posledním schématu se výroby dělí pouze na citlivé a necitlivé. U necitlivých jsou cla odstraněna. U valorických cel je odečteno 3,5%, u specifických cel je preferenční clo o 30% nižší než u cel národního zacházení. Země může být ze systému preferencí vyloučena, jestliže je Světovou bankou klasifikována jako země s vysokým příjmem a jejíž rozvojový index je vyšší než -1, musí však tyto podmínky splňovat tři roky po sobě. Nemusí být také vyloučena z celého systému, ale pouze z některé jeho části. V roce 2001 byl pro 49 nejméně rozvinutých států světa GSP doplněn o iniciativu „Vše kromě zbraní“, na jejímž základě byl liberalizován veškerý dovoz s výjimkou zbraní. [1]

Preferenční systém platí pro státy Evropského hospodářského prostoru, oblasti volného obchodu, země ACP, OCT, Maghreb, Mashraq. Aby bylo možno systému celních preferencí využít, je třeba nárok na preferenci dokázat. Rozlišuje se mezi výrobkem, který byl v daném státě zcela vyroben nebo získán a výrobkem a tzv. původním výrobkem. V prvním případě se jedná o nerostné produkty vytěžené z území určitého státu, rostlinné produkty sklizené v určitém státě, živá zvířata narozená, vylihnutá a odchovaná v tomto státě, produkty honitby a rybolovu získané v tomto státě, odpady, zbytky a vyřazené předměty, pocházející z výrobních operací tohoto státu, a další. Pokud se na výrobě zboží podílí dva nebo více států, má se obvykle za to, že pochází ze státu, kde došlo k poslednímu podstatnějšímu, ekonomicky zdůvodněnému přepracování, které vyústilo v nový výrobek nebo které představuje důležitý stupeň výroby, pak se takový výrobek označuje jako tzv. původní výrobek. V přílohách jsou vyobrazeny mapy jednotlivých oblastí. [23], [31]

Dokladem, který se nejčastěji používá pro prokázání preferenčního původu, je certifikát EUR. 1, jenž je využívám pro zboží obchodní operace v hodnotách nad 6000 EUR. Pro operace s hodnotami nižšími než je 6000 EUR se používá certifikát EUR. 2 nebo stačí čestné prohlášení. Dokument A.TR slouží pro účely prokazování preferenčního původu při obchodování s Tureckem. [23]

3.5.1. Evropský hospodářský prostor

Nejužší vztahy v systému preferencí udržuje Evropská unie se členy Evropského hospodářského prostoru. Úzké vztahy ekonomické spolupráce mezi EHS a ESVO vedly k iniciativě připojit země ESVO do jednotného vnitřního trhu, jehož budování bylo

dokončeno v roce 1993, tedy ve stejném roce, kdy vznikla Evropská unie. O rok dříve, v roce 1992 byla souběžně s Maastrichtskou smlouvou podepsána Dohoda o vytvoření Evropského hospodářského prostoru, která vstoupila v platnost v roce 1994. Jejími prvními členy bylo 12 států tehdejšího Evropského společenství, Švédsko, Finsko, Rakousko, které přistoupily o rok později a také členové ESVO (Norsko, Lichtenštejnsko a Island). Švýcarsko sice členem Evropského hospodářského prostoru není, avšak jeho vztahy k Evropskému společenství jsou upraveny několika dvoustrannými dohodami. [10]

Evropský hospodářský prostor je tvořen státy Evropské unie a třemi zeměmi ESVO, které mezi sebou mají velmi úzké ekonomické vazby. Státy ESVO jsou, vyjma zemědělství a rybolovu, zapojeny do jednotného vnitřního trhu Evropského společenství prostřednictvím komunitárního práva, jehož podstatná část se vztahuje i na ně. Pokud bereme v potaz volný pohyb zboží uvnitř EHP, neliší se nijak od podmínek vnitřního trhu platného v EU a jsou zapojeny do fungování jednotného vnitřního trhu natolik, že ve většině případů mají stejné podmínky jako členské státy Evropské unie. Rozdíl je v uplatňování některých nástrojů smluvní ochrany, na kterých se smluvní strany dohodly, že je nebudou aplikovat. Jedná se například o antidumpingová cla, vyrovnávací cla a nějaké další opatření proti nekalým obchodním praktikám. Tyto problémy se řeší na základě soutěžního práva nebo práva státních podpor, zcela jiné to je u choulostivých komodit, jako jsou zemědělské produkty, uhlí, ocel nebo energie. Rybolovné produkty jsou zpracovávány také zvláštním režimem, jelikož při jednání představovaly největší úskalí. Tento zvláštní režim je nastaven tak, aby dostatečně chránil životní prostředí Norska a Islandu, dvou velikánů v oblasti rybolovu. [10]

3.5.2. Oblast Evropského volného obchodu

Středoevropská zóna volného obchodu (CEFTA), sdružuje jihovýchodoevropské země, které nejsou členy Evropské unie, ale o členství v ní usilují. Počátky této zóny spadají do devadesátých let 20. století, přesně do roku 1992, kdy byla CEFTA v Krakově založena. Mezi zakládající členy patřilo spolu s Polskem a Maďarskem i Československo. Do roku 2002 přistoupily další čtyři státy. V roce 2004 některé státy, patřící do zóny volného obchodu, vstoupily do Evropské unie a tím jejich účast zanikla. V roce 2006 přistoupilo sedm států z bývalé Jugoslávie a tím vznikla tzv. CEFTA 2006. Vytvoření této zóny se pozitivně projevilo na obchodní výměně v regionu, což bylo dosaženo postupným rušením celních bariér. Ačkoli Evropská unie není účastníkem nové dohody, uvítala její vznik a poskytuje finanční, technickou i politickou podporu. Vznikající spolupráce zemí CEFTA s Evropskou

unií by mohla nejen pomoci při stabilizaci regionu, ale hlavně přispět k nastavení obvyklých ekonomických a politických standardů. Stejně významné pro Evropu je rozšíření volného evropského trhu o tyto země a pozitivní ekonomické důsledky z uplatňování ekonomických svobod. [24]

3.5.3. Země ACP

Zkratka ACP označuje rozvojové země Afriky, Karibské oblasti a Pacifiku, do této oblasti nepatří rozvojové státy Asie a Latinské Ameriky. Úmluvy z Lomé, které byly uzavřeny v letech 1975 – 1995, stanovily pro vzájemný obchod systém významných celních preferencí a uvolnění kvót pro suroviny, řemeslné a průmyslové výrobky a v menší míře také zemědělské výrobky. Tento systém je vytvořen jako asymetrický, protože je určen k pomoci rozvojovým zemím. Kromě liberalizace obchodu poskytlo Evropské hospodářské společenství také významnou technickou a finanční pomoc. Úmluva z Lomé IV byla uzavřena do roku 2000 a nebyla nikdy obnovena, neboť se ukázalo, že stávající systém přestává vyhovovat. Celní preference byly kritizovány ve WTO hlavně ze strany Spojených států amerických, které namítaly diskriminování dalších zemí. V roce 2000 tak byla uzavřena nová Dohoda z Cotonu mezi ES a státy ACP a postavila jejich vztahy na úplně nový základ, kdy je systém celních preferencí nahrazen všeobecnou a diferencovanou pomocí. [10]

3.5.4. Země OCT

Mezi státy OCT patří 25 území. Jedná se převážně o malé ostrovy nacházející se mimo Evropu, které ale mají vazby na Evropské státy. Většinou se jedná o bývalé kolonie Dánska, Francie, Velké Británie, Nizozemí, Portugalska a Španělska. Přestože jsou jejich obyvatelé v principu občané EU, tato území nejsou součástí Evropské unie a nepodléhají přímo právu EU. Mají zvláštní asociační status, který je vytvořen k jejich ekonomickému a sociálnímu rozvoji. Členské státy integrace schválily asociační dohodu mezi Evropskou unií a státy, které se nacházejí mimo Evropu, ale mají s některými státy EU zvláštní vztahy. Jedná se o IV. část Primárního evropského práva čl. 198 – 204. Evropská unie poskytuje finanční podporu pro každý strategický rozvoj OCT. Celková výše dotací mezi léty 2007-2013 činila 286 milionů eur, jež byly financovány z Evropského rozvojového fondu. Státy OCT také dostávají dotace z Evropských programů, jako například výzkum, vývoj, vzdělávání, konkurenceschopnost atd. [17]

3.5.5. Země středozevní oblasti

Právním základem jsou dvoustranné dohody o přidružení podle čl. 310 Smlouvy ES. Nejedná se o přidružení ve smyslu evropských dohod, které jsou uzavírány s potencionálními členy, ale o volnější svazek. Jedná se především o státy Severní Afriky (Magreb) a státy Mashraqu (Libanon, Sýrie, Izrael, Palestina, atd.). [10]

Všechny uvedené dohody znamenají pro tyto státy vysoce preferenční režimy, zahrnující snížená nebo dokonce nulová cla a zkušební kvóty pro dovoz průmyslových výrobků a snížená cla pro dovoz zemědělských komodit dovážených z těchto zemí do zemí EU. Mimo tyto výhody poskytují dohody ještě technickou pomoc ve formě úvěrů a grantů. [10]

3.6. Celní řízení

Účelem celního řízení je rozhodnutí o propuštění zboží do některého z celních režimů a uplatnění tarifních a mimotarifních opatření popřípadě ukončení režimu, do kterého bylo zboží již propuštěno. Celní řízení zajišťují členské státy Evropské unie a jejich úkolem je vyměřit a vybrat clo a další související poplatky. [23]

3.6.1. Celní režimy

Nejběžnějším celním režimem je propuštění do volného oběhu. Zboží, které nemá status zboží EU, po vybrání dlužného cla a zaplacení dalších poplatků stanovených zákonem, získává status zboží Evropské unie. U zboží, které bylo takto dovezeno a propuštěno s částečným či úplným osvobozením od cla, musí probíhat kontrola po dobu, kdy se přestanou uplatňovat podmínky platné pro tento celní režim, pokud je zboží zničeno nebo vyvezeno anebo v případě, že je povoleno použít zboží pro jiné účely a je uhrazeno dlužné clo. [3]

Dalších sedm celních režimů, které zde budou popsány, se řadí mezi režimy s podmíněným osvobozením od cla a režimy s ekonomickým účinkem. Vnější tranzit umožňuje přepravu zboží mezi dvěma místy přes území celní unie, pokud se nejedná o zboží EU. Vnější tranzit končí řádným dopravením zboží na místo určení v souladu s předpisy. Vnitřní tranzit naopak spočívá v převozu zboží EU mezi státy celní unie přes třetí zemi, aniž by se musel měnit celní status zboží. [4]

Pasivní zušlechťovací styk umožňuje zboží EU dočasně exportovat mimo území celní unie za účelem zušlechtění pod podmínkou, že výrobky takto vzniklé budou navraceny zpět do Evropské unie a budou částečně nebo úplně osvobozeny od dovozního cla. Na vývoz

tohoto zboží z celního území Unie se vztahují vývozní clo, obchodněpolitická opatření a jiné formality, které jsou spojené s výstupem zboží z území celní unie. U tohoto režimu je vždy stanovena lhůta, ve které se musí zboží dovézt zpět. Pro zboží, jehož vývoz zakládá nárok na prominutí či vrácení dovozního cla nebo zboží, které bylo dříve propuštěno do volného oběhu s úplným nebo částečným osvobozením od cla v důsledku svého konečného použití, pokud stále trvají podmínky pro toto osvobození, není možné využít pasivní zušlechťovací styk. [3]

Aktivní zušlechťovací styk se týká zboží, které nepatří EU a je dovezeno na území Evropské unie za účelem zušlechtění (oprava, montáže, obnova, přepracování). Poté je zboží navraceno zpět do země, odkud bylo do EU importováno. Stejně jako u pasivního zušlechťovacího styku je stanovena lhůta, kterou musí státy dodržet při navracení zboží. [4]

V režimu dočasného použití zboží je možno používat zboží, které není zbožím EU, využívat na území EU s částečným nebo úplným osvobozením od dovozního cla a poté musí být navraceno zpět v nezměněném stavu (mimo běžné opotřebení, které je způsobené používáním). Dovozní clo u zboží propuštěného do tohoto režimu s částečným osvobozením od cla je 3% za každý započatý měsíc z výše cla, které by bylo zapláceno v případě propuštění do volného oběhu. U režimu dočasného použití je také stanovena lhůta pro navracení zboží. [14]

Do režimu přepracování pod celním dohledem je propuštěné zboží, které není ve vlastnictví EU, osvobozeno od dovozního cla a nepodléhá také obchodněpolitickým opatřením. V tomto režimu je zboží dovezeno za účelem jeho změny stavu nebo vlastností. Na přepracované výrobky, které tímto vzniknou, se aplikují cla. [4]

Uskladnění v celním skladu je poslední z celních režimů s podmíněným osvobozením od cla. Zboží, jež není zbožím EU, je možno na území celní unie skladovat bez toho, aby podléhalo dovoznímu clu nebo obchodněprávním opatřením. Tento režim také umožňuje skladovat zboží EU, které podléhá opatřením pro vývoz. [3]

Vývoz spadá pod jiné typy celně schváleného určení nebo použití a veškerému zboží, pocházející z Evropské unie, musí být při tomto režimu být umožněno opustit celní území EU. Výjimka platí pro zboží v režimu pasivního zušlechťovacího styku a režimu tranzitu. Součástí vývozu je uplatnění výstupních formalit pro zboží včetně obchodněpolitických opatření a rovněž výběr případného vývozního cla. [14]

3.7. Regulace dovozu zboží do EU

Autonomní nástroje obchodní politiky zahrnují mimo cel i regulace dovozu a vývozu zboží. Regulace dovozu zboží do Evropské unie mají zajišťovat rovný režim dováženého zboží ze třetích států. Nezáleží, do kterého ze států Evropské unie je zboží dováženo nebo o jakého dovozce se jedná, protože postavení mají všichni stejné. Základem komunitární úpravy je několik nařízení. [10]

Nařízení č. 3285/94 o společných pravidlech pro dovoz ze třetích zemí stanovuje obecný režim, to znamená, že se nevztahuje na dovozy zemí, pro které platí zvláštní režim. Obecně je platné, že dovoz ze třetích zemí je bez kvantitativních omezení, pokud by ovšem z důvodu dovozu hrozila komunitárních výrobcům závažná újma, je možno učinit taková opatření, jež budou sloužit k jejich ochraně. V tomto případě je uvedena komunitární informační a konzultativní procedura. Konzultace probíhající mezi členskými státy a zástupcem komise jsou diskutovány v rámci poradního výboru a zkoumají dovoзовé trendy. Pokud se potvrdí, že dovozní trendy nějakého zboží by mohly způsobit vážnou újmu komunitárních výrobců, potom se tyto výrobky zařadí pod komunitární dohled. Komunitární dohled funguje na principu, že příslušná komodita se dostane do volného oběhu v Evropské unii až po vystavení zvláštního dokumentu o dovozu orgánem členského státu, kam bylo zboží dovezeno prvotně. [10]

Dalším stupněm je přijetí skutečných omezujících ochranných opatření, které jsou v pravomoci Komise a ta tyto opatření přijímá na podnět vlastní nebo členského státu. Existuje několik možností jak aplikovat toto ochranné opatření. Mohou se zpřísnit pravidla pro vpuštění dováženého zboží do volného oběhu v EU, časové omezení platnosti dokumentů o dovozu nebo i stanovení dovozních kvót mezi jednotlivé členské státy. Toto opatření může být stanoveno jen pro některé ohrožené státy a jeho trvání je pokaždé dočasné. Jedná se o dobu čtyř let, maximálně osmi. [10]

Tato opatření nesmí být použita proti žádné rozvojové zemi, která je členem WTO, jedině pokud podíl na dovozu do Evropské unie přesahuje u popisované komodity 3 % a import ze všech rozvojových zemí přesahuje pro tento produkt 9 %. Omezení využití regulací dovozu také platí pro členské státy WTO. Platí, že mohou být uplatňovány pouze z důvodu příliš velkého množství dováženého zboží a zároveň nepříznivých podmínek. Omezení nebo zákaz dovozu mohou uplatnit i jednotlivé členské státy, ale platí zde jiné důvody pro jejich použití. Buď se jedná o intrakomunitární pohyb zboží, který je popsán v čl. 30 Smlouvy ES a

dalším důvodem je devízová regulace, což se vztahuje jen na státy, které nejsou součástí měnové unie. Dovozu i vývozu se týká i čl. 134 Smlouvy ES, nařízení č. 519/94 o společných pravidlech pro dovoz z některých třetích zemí, nařízení č. 427/2003 o přechodném ochranném mechanismu pro určité dovážené výrobky pocházející s Čínské lidové republiky, nařízení č. 3030/93 o společných pravidlech dovozu některých textilních výrobků pocházejících ze třetích zemí a nařízení č. 517/94, které upravuje taktéž dovoz textilních výrobků, ale ze států, na něž se nevztahují bilaterální smlouvy, protokoly či jiné dohody. [10]

3.8. Regulace vývozu zboží z EU

Regulace vývozu zboží z EU jsou upravena nařízeními č. 263/69, 3918/91, 519/94. Vývozy z Evropské unie do třetích zemí nejsou kvantitativně omezeny až na určité výjimky. Za tu se považují tři situace. Vývoz ropy, ropných produktů, tedy i zemního plynu je omezen obecně. Vývoz některých typů výrobků pro některé státy může být omezen také, chemické výrobky nemohou být vyváženy do státu, kde by mohly být použity k výrobě chemických zbraní. Poslední situace je využití komunitární informační a konzultativní procedury, které se použije, pokud je nedostatek určité komodity nebo z důvodu zajištění potřeb EU. Zvláštní regulace, která se netýká výše popsaných výjimek je nařízení č. 3911/92 o vývozu kulturních statků. [10]

3.9. Antidumpingová opatření

Pojem dumping znamená nelegální obchodní praktiku, kdy je zboží prodáváno za nižší exportní cenu, než je normální hodnota podobného výrobku v Evropské unii. Za podobný výrobek je považován ten, jenž je ze všech hledisek podobný produktu anebo má charakteristiky, které se danému produktu velmi přibližují. Při definici podobnosti zvažuje Komise hlavně pohled uživatele, pokud ho může ověřit, zda výrobek přímo konkuruje produktům vyráběným v Evropské unii. Případné rozdíly v kvalitě nemají vliv na posouzení podobného výrobku, ale je třeba ji vzít v úvahu při porovnávání ceny dumpingové a normální. V očích orgánů jsou tedy hlavní, při posuzování podobnosti, základní fyzické vlastnosti a teprve poté podobnost použití výrobků. Normální hodnota výrobků se vypočítává odlišně podle toho, zda je původ zboží ze státu, který má tržní hospodářství či se státem se státně plánovaným hospodářstvím. Normální hodnota u dovozů ze zemí s tržním hospodářstvím se rovná srovnatelné ceně skutečně zaplacené anebo k zaplacení při běžných obchodních operacích podobného výrobku nezávislými kupujícími. Komise preferuje vykonstruovanou

hodnotu výrobku, jelikož vývozní cena do třetích zemí je Komisí považován za méně věrohodný zdroj informací. [7]

Vykonstruovaná cena se pokaždé stanovuje kvůli kontrolám ziskovosti prodeje a bere v potaz úhrn obchodních a nákladů na suroviny. Normální cena, která je stanovována pro země s plánovaným hospodářstvím se určuje použitím jedné ze čtyř metod. Za normální cenu se může považovat cena podobného výrobku na trhu třetího státu s tržním hospodářstvím. Samozřejmě Komise vybere takový stát, který podobné zboží vyrábí a má také co nejvíce podobností. Může se také použít vykonstruovaná cena nebo exportní. Exportní cena je buď skutečně zaplacená cena za výrobek anebo řádně fakturovaná a připravena k zaplacení. Srovnání vývozní ceny a normální hodnoty výrobku se provede na úrovni výrobní ceny. Musí být porovnávány ve stejném stádiu obchodu a z hlediska času co nejbližší sobě. Pokud normální hodnota přesahuje exportní cenu, vzniká dumpingová marže a je nutno stanovit průměrnou hodnotu míry dumpingu, jelikož se tyto míry liší podle typů modelů. [7]

Komise zachází s antidumpingovým nařízením velmi uvažlivě, aby se její antidumpingová politika nezvrhla pouze v ochranný systém, což by bylo v rozporu s filosofií hospodářské politiky Evropské unie i Světové obchodní organizace. [9]

3.10. Evropský plán proti padělání a pirátství

Pirátství a padělání velmi negativně ovlivňují nejen trh v Evropské unii. Vyhláška z roku 2005 reaguje na nedávné trendy v této oblasti. Stanovuje řadu iniciativ, které jsou zaměřeny na eliminaci padělání a pirátství. Tato opatření jsou uplatněna pomocí cel. Padělané zboží neskýtá hrozbu pouze pro tržní hospodářství, ale může také přímo ohrožovat zdraví či bezpečnost obyvatel Evropské unie (padělané léky nebo potraviny) a investice do výzkumu a vývoje. Mezi léty 1998 a 2004 narostl počet padělaného zboží desetinásobně. Pouze v roce 2004 bylo přes 100 milionů padělaného zboží zabaveno celními úřady a necelých pět milionů byly potraviny a alkohol. Mnoho z těchto předmětů se prodává na černém trhu, což snižuje příjem z daní jednotlivých států. Většina těchto produktů jsou zařízení pro domácnost, vzrůstá také počet padělaných hi-tech výrobků. Jelikož kvalita padělaných výrobků stále stoupá, je obtížné je identifikovat, a proto je padělání velmi výnosnou činností při relativně malém riziku. Komise vydala řadu doporučení zaměřeno na zpřísnění celních kontrol, což má pomoci boji proti pirátství a padělání. V tomto plánu Komise považuje za nutné zvýšit ochranu na úrovni legislativy, posílení spolupráce mezi clem a obchodem a zlepšení mezinárodní spolupráce. Nové techniky a nástroje jsou potřeba, aby zajistily, že operační kapacita bude

stále vysoká. Evropský celní informační systém (CIS), jenž bude popsán v kapitole 4.7., umožňuje jednotlivým členským státům výměnu a hledání celních informací. Hlavní oblast vzniku padělaného zboží je Asie, převážně Čína. [20]

V září 2008 byl díky rozhodnutí Rady vydán zevrubný Evropský plán na boj proti pirátství a padělání. S tímto rozhodnutím Rada vyzývá Komisi k zefektivnění boje proti padělání a pirátství, který ustanovuje ve svém sdělení, jež nese název Strategie vlastnických práv pro Evropu. Toto sdělení obsahuje soubor nařízení, které cílí na uplatňování vlastnických práv, autorská práva, uplatňování duševních vlastnických práv ve třetích zemích a také obsahuje Obchodní dohodu proti padělání (ACTA). V tomto ohledu Komise vybídla k založení Evropskou pozorovatelnu pro padělání a pirátství, která definuje v detailech opatření a financování založení a budoucí operace pozorovatelny. Cílem této pozorovatelny může být umožnění stálých ohodnocení a přesnější analýzy ohledně pirátství a padělání. Data mohou být získávána z dobrovolných zdrojů - ze soukromého nebo veřejného sektoru. Komise také může komunikovat s aktéry účastnících se boje proti padělání a pirátství a tím rozšířit souvisejících informací, zvláště pomocí internetu. Rada vyzvala Komisi k vytvoření programu, který slouží ke zvýšení informovanosti spotřebitelů. Snaha Rady spočívá i v propojení Komise a členských států. [15]

3.11. Předcházení praní peněz prostřednictvím celní spolupráce

Na předcházení praní peněz je vydáno nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do EU nebo je opouštějící. Kvůli tomuto nařízení vzniká ohlašovací povinnost, týkající se všech fyzických osob, které vlastní při přechodu hranic 10 000 EUR nebo více. Tyto osoby musí tuto částku nahlásit příslušným celním orgánům. Uvedené informace musí být přesné a úplné, jinak je ohlášení neplatné. Ohlášení je možno provést písemně, ústně nebo elektronicky, jak určí země EU, a musí obsahovat informace o ohlašovateli, včetně jména a příjmení, data a místa narození a státní příslušnosti, vlastníkovu peněžní hotovosti a její částce a povaze, zamýšleném příjemci peněžní hotovosti a původu a zamýšleném použití peněžní hotovosti. Informace, které jsou získány buď ohlášením, nebo kontrolami se musí zpracovat a zaznamenat a jsou k dispozici orgánům odpovědných za boj proti praní peněz nebo financování terorismu v zemi EU vstupu nebo výstupu. [16]

Země Evropské unie nebo Komise mají právo na sdělení těchto informací i zemím mimo EU, ale s výhradou souhlasu příslušných orgánů. Musí to být v souladu s vnitrostátními

předpisy a předpisy EU o předávání osobních údajů. Na jakékoli důvěrné informace nebo informace, které byly poskytnuty jako důvěrné, se vztahuje profesní tajemství. Tyto informace nesmí být, bez výslovného souhlasu osoby nebo orgánu, které je poskytly, sdělovány jinam. Povinny předat informace jsou pouze při právním řízení. Při sdělování nebo předávání informací se vždy úplně dodržují platné předpisy v oblasti ochrany údajů. Úředníci příslušných orgánů mohou kontrolovat dodržování ohlašovací povinnosti prováděním kontrol fyzických osob, například kontrolou jejich zavazadel, dopravních prostředků za podmínky, že kontroly odpovídají vnitrostátním právním předpisům v této oblasti. V případě nedodržení ohlašovací povinnosti může být peněžní hotovost zadržena na základě správního rozhodnutí za podmínek stanovených ve vnitrostátních právních předpisech. Pokud z kontroly vyplýne, že fyzická osoba vstupuje do EU nebo ji opouští s částkou peněžní hotovosti, která je sice nižší než 10 000 EUR, a existují důkazy, že s tímto pohybem peněžní hotovosti je spojena nedovolená činnost, je možné tyto informace rovněž zaznamenat. [16]

3.12. České celní zákony a celní správa

Jak již bylo napsáno výše, provádění celního dohledu, řízení a ostatních celních formalit je řízeno podle právních předpisů Evropské unie, tedy komunitárního práva. Jenže Celní kodex i prováděcí předpis odkazuje na národní právní úpravu nebo možnost národní úpravy každého státu. Z tohoto důvodu bylo nutné změnit zákon č. 13/1993 Sb., aby upravoval ty oblasti, které celní kodex neobsahuje. Zejména se jedná především o procesní ustanovení a stanovení místní příslušnosti týkající se řízení, při řízení ve věcech souvisejících s celním řízením, při povolování režimů s ekonomickým účinkem, při zajišťování či nezajišťování celního dluhu apod. Celní správa v České republice se člení na několik orgánů a bezpečnostní sbor. Jmenovitě se jedná o Generální ředitelství cel, Celní ředitelství a celní úřady. Celní správu České republiky upravuje zákon 17/2012 Sb. o Celní správě České republiky ze dne 8. 12. 2011. [4]

3.12.1. Generální ředitelství cel

Generální ředitelství cel sídlí v Praze a vykonává působnost na území celé České republiky. Řízeno je generálním ředitelem, který schvaluje organizační řád celní správy, jmenuje svého zástupce. Generální ředitel a jeho zástupce musejí být celníci, aby mohli být jmenováni do funkce. Generální ředitelství vykonává samostatně nebo se podílí na celé řadě aktivit. Vykonává působnost správního orgánu nejbližší nadřízeného celním úřadům, převádí

cla podle přímo použitelného předpisu Evropské unie (Nařízení rady č. 1150/2000), plní funkci centrální analytické jednotky pro účely analýzy rizik, je orgánem celní správy, který má ve věcech vymezených trestním řádem postavení policejního orgánu. Podílí se na přípravě návrhů právních předpisů, zabezpečování koncepčních a analytických úkolů. [13]

Na úrovni mezinárodní spolupráce působí jako národní koordinační jednotka, ústřední orgán, jenž zajišťuje výměnu informací mezi státy EU. Působí také jako orgán, který dohlíží nad osobami, o kterých existuje důvodné podezření, že porušily právní předpisy státu, který je druhou smluvní stranou mezinárodní smlouvy, dopravními prostředky a kontejnery, o kterých existuje důvodné podezření, že byly, jsou nebo mohou být použity v rozporu s právními předpisy druhé smluvní strany, pohybem zboží, o kterém je známo, že by mohlo způsobit podstatné porušení právních předpisů druhé smluvní strany, místem, o kterém je známo, že je spojeno s porušováním právních předpisů druhé smluvní strany. [13]

V oblasti evidence a statistiky působí jako správce centrálního informačního systému a odpovídá za jeho správné fungování v České republice, vede centrální evidenci o kontrolovaném zboží a další evidence a registry nezbytné pro výkon působnosti orgánů celní správy a zabezpečuje shromažďování a zpracování informací u zboží, obchodu uvnitř Evropské unie a u vybraných výrobků, u kterých vzniká povinnost platit spotřební daň. [13]

Zajišťuje také laboratorní zkoumání a analýzu vzorků zboží, jeho kriminalisticko-technické zkoumání, kriminalistické analýzy a rozborů, použití zpravodajské a zabezpečovací techniky nebo sledování osob a věcí, pokud příslušný orgán veřejné moci doloží, že použití je povoleno podle jiného právního předpisu. [13]

Podle § 5 zákona o Celní správě České republiky Generální ředitelství cel prošetřuje pomocí speciálního inspekčního útvaru podezření z protiprávního jednání celníků nebo občanských zaměstnanců spočívající v porušování povinností vyplývajících ze služebního nebo pracovního poměru. [13]

3.12.2. Celní ředitelství

Celní ředitelství řídí jednotlivá celní ředitelství s výjimkou případů, kdy jsou řízena přímo Generálním ředitelstvím. V jeho pravomoci je také spravování daní a cel v rozsahu stanoveným zvláštními právními předpisy. Vydává na základě žádosti závazné informace o původu zboží a tyto závazné informace zrušuje, pokud byly vydány na základě nepřesných, neúplných či nepravdivých informací. Celní ředitelství ve svém územním obvodu odhaluje

trestné činy a zjišťuje osoby podezřelé z jejich spáchání, pátrá po uniklém zboží, přijímá nezbytná opatření k předcházení, odhalování a stíhání porušení celních předpisů. [4]

3.12.3. Celní úřad

Celní úřad vykonává působnost na území vyššího územního samosprávného celku, jehož název je součástí názvu celního úřadu, s výjimkou částí území vyššího územního samosprávného celku, které jsou součástí území celního prostoru Celního úřadu Praha Ruzyně. Celních úřadů je celkem 15 včetně Celního úřadu Ruzyně. [13]

Úřady vykonávají správu cel a daní, dohled a kontrolu, rozhodují o dočasném uskladnění zboží, vyměřují a vybírají skladné, vedou evidenci o kontrolovaném zboží a další evidenci registrů. Celní úřady se podílejí na zajišťování úkolů souvisejících s rozvojem mezistátních styků a mezinárodní spolupráce, jakož i úkolů, které vyplývají pro Českou republiku z mezinárodních smluv a z členství v mezinárodních organizacích. Celní úřad v rámci spolupráce s orgány veřejné moci zejména provádí asistenční činnost, kterou se pro účely tohoto zákona rozumí podpora poskytovaná celním úřadem jinému orgánu celní správy či orgánu finanční správy, ministerstvu nebo Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových na základě jejich žádosti a v rozsahu nezbytném pro výkon jejich působnosti, a to ve formě. [13]

3.13. Celní kontroly

Celní orgány v souladu s podmínkami, které jsou stanoveny v platných předpisech, mohou provádět veškeré kontroly, jež považují za důležité pro zajištění správného uplatňování celních předpisů. Každá osoba podílející se přímo či nepřímo na operacích spojeným s obchodem se zbožím je povinna podat celním orgánům na jejich požadavek a ve stanovených lhůtách všechny informace a doklady bez ohledu na použitý nosič informací. [4]

Na všechny informace, které jsou charakterizovány jako důvěrné, se vztahuje povinnost mlčenlivosti a celní orgány je nesmí dále rozšiřovat, pokud nedostanou výslovné zmocnění osobou nebo úředním místem, kterým byly poskytnuty. Sdělení takovýchto informací je dovoleno pouze v případech, kdy jsou celní orgány povinny anebo oprávněny učinit tímto způsobem podle zvláštních předpisů, převážně v souvislosti s ochranou údajů nebo soudním řízením. Doklady pro účely kontroly ze strany celních orgánů, musí zúčastněné osoby uchovávat po dobu minimálně tří let. Tato lhůta začíná běžet od doby, kdy bylo zboží

propuštěno do volného oběhu nebo k exportu nebo přestává být předmětem celního dohledu, je ukončen celní režim, anebo zboží opustí svobodné pásmo. [4]

4. Ekonomický důsledek celní unie na státy Evropské Unie

4.1. Druhy cel

Cla je možno dělit do určitých kategorií podle několika různých kritérií. V této kapitole jsou popsána cla dělená dle druhů sazeb a směru pohybu zboží. Rozdělení je více, ale podle účelu a způsobu stanovení již byla popsána v předchozí kapitole. Podle druhů sazeb jsou rozčleněna na valorická, specifická a kombinovaná. U druhého typu členění, které bude popsáno v této kapitole, se jedná o cla tranzitní, dovozní a vývozní. [5]

4.1.1. Cla rozdělená dle druhu sazby

Hodnota valorických cel se vypočítává z procentuální hodnoty zboží a tato cla byla výhradně používána v České republice před vstupem do Evropské unie, samozřejmě však s výjimkami u určitých typů zboží (automobily, cigarety, atd.). [5]

Specifická cla, na rozdíl od cel valorických, jsou stanovována podle množství zboží. Jsou využívána převážně v případech, kdy je zřejmá vazba mezi množstvím zboží a jeho hodnotou, nemohou být ale účinně využívána tam, kde je znatelný rozdíl mezi kvalitou zboží stejného nomenklaturního čísla. [5]

Třetím typem cel, podle tohoto dělení, jsou cla specifická, která spojují výhody, ale i nevýhody cel valorických a specifických a jsou tak jejich kombinací. [5]

4.1.2. Cla rozdělená dle směru pohybu zboží

Nejrozšířenějším typem cla, pokud jej rozdělujeme podle směru pohybu zboží, jsou samozřejmě cla dovozní. Jedná se o cla a poplatky, které mají rovnocenný účinek a jsou spojena s dovozem nějakého typu zboží. [5]

Cla vývozní jsou charakterizována stávajícím celním kodexem v článku 4 odst. 11 jako cla a poplatky s rovnocenným účinkem, která jsou vybírána při vývozu zboží. Vývozní cla byla užívána například v Československu před rokem 1989 a sloužila na ochranu vnitřního trhu. Tehdy existovala ve formě tzv. správních poplatků, ale funkci plnila stejnou. V současné Evropské unii se vývozní cla nevyužívají, protože celní sazebník neobsahuje sazby pro vývozní cla. Jsou uplatňována spíše v rozvojových zemích z fiskálních důvodů, s cílem zamezit vývoz některé nebo více produktů ze státu. [5]

Posledním typem, ač již dnes v EU nevyužíván, je tranzitní clo, dříve známé pod názvem mýto. Jeho funkce spočívala ve vybírání cel při převozu zboží nějakým státem nebo celní území. Tento typ cla se přestal užívat po roce 1921, kdy byla v Barceloně přijata úmluva o volném tranzitu. [5]

4.2. Vybírání cel

Sazby společného celního sazebníku stanovuje Rada na návrh Komise kvalifikovanou většinou. I přesto, že jsou cla vybírána celními orgány jednotlivých členských států, příjem z cel putuje do rozpočtu EU. Členské státy mají právo pouze na 10% z celkového příjmu na pokrytí režijních nákladů spojených s vybíráním cel. Autonomní cla se aplikují ve dvou případech. Jestliže neexistuje smluvní clo anebo pokud je smluvní clo vyšší než clo autonomní. V takovém případě se zde uplatňuje zásada volby nižšího cla. [1]

4.3. Efekty celní unie

Tato kapitola je věnována teoretickým účinkům cla a celní unie. Díky teoretickému popsání celní unie je možno znázornit, jak tento typ integrace ovlivňuje obchod zemí, jaké má účinky na jednotlivé státy a také jaké náklady může celní unie vyvolat nebo hlavně uspořit. Pro správné popsání efektů je nutno dodržovat správné rozdělení období, ve kterém jsou efekty popisovány. Statické prostředí popisuje okamžitou reakci trhu, jedná se o krátkodobé prostředí. To v druhém dynamickém období již předpokládáme, že na trh mohou vstoupit noví výrobci, a proto je křivka nabídky stoupající. Důležitým prvkem analýzy efektů celní unie je určení, jaký vliv působí na státy, jež tvoří zmiňovanou celní unii. Existují tři různé důsledky, a to tvorba, přesun a omezení obchodu. [9]

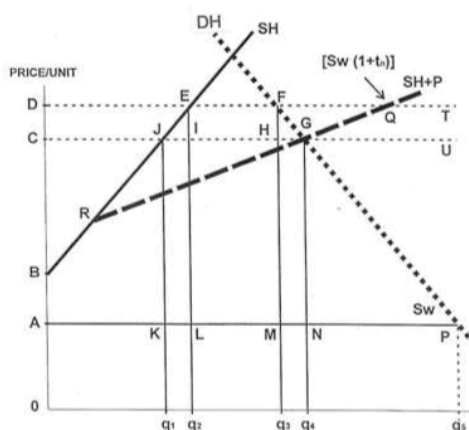
K tvorbě obchodu dochází, jestliže objem obchodu v určité komoditě nebo celkovém zbožovém agregátu vzroste, což může vzniknout buď díky spotřebnímu, nebo výrobnímu efektu. Spotřební efekt nastává tehdy, když se sníží domácí cena výrobků dovážených z jiného státu celní unie a spotřebitelé tedy nakupují více. Výrobní efekt nemusí být žádaný, jelikož v důsledku zrušení cla mohou být domácí výrobci z trhu zcela vytlačeni. [9]

Přesun obchodu nastává, pokud v důsledku zrušení cel v celní unii, jsou dovozy ze třetích států sníženy, protože nejsou cenově výhodné. Posledním efektem pak je omezení obchodu, které nastává, jakmile je v nějakém státě společný celní tarif vyšší, než býval před vznikem celní unie. [9]

4.3.1. Statické pojetí efektů a nákladů celní unie

Statické pojetí efektů bude znázorněno na grafu 4.1. Domácí země je zde popsána písmenem H, partnerská země P a svět znázorňuje písmeno W, přímka S_W je dokonale elastická křivka celého světa, S_H představuje nabídkovou křivku domácího trhu a S_{S+P} nám zobrazuje nabídku, pokud by došlo ke vzniku celní unie a tudíž k odstranění celních bariér. D_H zobrazuje poptávku na vnitřním trhu země H, q znázorňuje množství realizované produkce, svislá osa cenu za jednotku. Sledujeme tři situace. V první je popsán původní stav, tedy situaci, kdy má země H zavedeno nediskriminační clo, druhá situace popisuje celní unii země H a W, které nám v grafu znázorňuje zbylý svět, ale tato situace může také znázorňovat celní unii více států a poslední možností je celní spolupráce mezi státy H a P. [8]

Graf 4.1.

První situace, tedy když je zavedeno nediskriminační clo, které odpovídá sazbě t_H . Jeho velikost odpovídá AD pro dovozy, při dovozní ceně OA , efektivní nabídkovou křivku představuje spojení bodů $BREFQT$, body BRE představují nabídkovou křivku domácí země H a $EFQT$ z dovozu, který nabízí za cenu OD , tedy zvýšenou o tarif t_H . Při ceně OD platí poptávková křivka D_H a je prodáván objem, který odpovídá Oq_3 . Oq_2 je domácí produkce, zbylý objem produkce Oq_3 je dovezen. Velikost dovozu je znázorněna mezi body q_2q_3 . Velikost částky dovozu je ohraničeno body q_2LMq_3 , země H získává příjem z cla, který je znázorněn v rozsahu bodů $LEFM$. Toto clo je placeno spotřebiteli. [8]

Pokud by došlo k celní unii mezi domácím státem a oblastí W, dojde k vytvoření pásma volného obchodu, které není zatíženo žádnou bariérou. Nabídková křivka pro tuto situaci je S_W a určuje cenu OA realizovanou při objemu Oq_5 . Rovnovážný bod nabídky a

spotřeby je P . V druhé popisované situaci země H absolutně potlačuje svou výrobu a objem spotřeby Oq_5 je celý zabezpečován dovozem ze země integrace. [8]

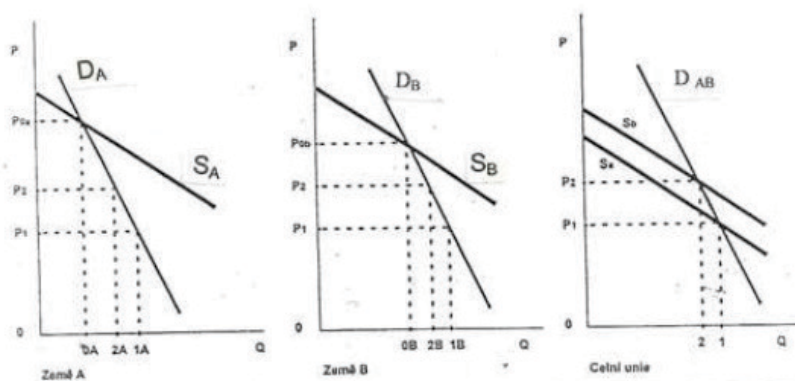
Při vzniku celní unie mezi státy H a P dojde ke snížení rovnovážné ceny na OC , které tak odpovídá množství spotřeby q_4 , protože efektivní nabídková křivka v tomto případě probíhá body $BRGQT$. Dovozy ze třetích zemí jsou zcela odstraněny, poněvadž celní sazba t_H zatěžuje pouze import ze země W , ale země P nikoli. [8]

Pokud budeme srovnávat skutečnosti před a po vzniku celní unie států H a P , dojdeme k závěru, že se celková spotřeba zvýší o q_3q_4 , ale na úkor domácí produkce. Dojde také k úspoře nákladů ve výši JIE . Z pohledu spotřebitele dojde k úspoře JIE , díky nahrazení domácí nákladnější produkce efektivnějším typem výroby ze země P , úspoře $EFIH$, ke které dochází díky snížení ceny o DC . Poslední úspora FHG je zvýšení užítku spotřebitele. Pokud pohlédneme na efekty celní unie ve statickém prostředí z pohledu státu, dojde ke snížení příjmů, které je způsobeno více důvody. První představuje příjem $EFIH$, což je způsobeno snížením ceny. Dojde také k odstranění příjmu z cel, v grafu znázorňuje $LEFM$. Poslední ztráta příjmu pro státní rozpočet je způsobena odpadlým příjmem $LIHM$, který se stává příjmem výrobců jako součást inkasované ceny. [8]

4.3.2. Dynamické pojetí efektů celní unie a úspory ze zvýšení produkce

V dynamickém prostředí dochází k mnoha změnám, které je třeba brát v potaz, aby byly správně účinky v dlouhodobém období popsány. V delším období je možné využít technický rozvoj, úspor z rozsahu. Nabídková křivka s růstem nabídky klesá. V této kapitole budou použity grafy, které popsal Edward Nevin.

Graf 4.2.

Graf, který popsal Edward Nevin, popisuje situaci v zemích A a B a důsledek zřízení celní unie. Nabídka ze třetích zemí v tomto grafu není popsána, protože obě země mají nastavena vysoká cla. V zemi A se prodá množství Q_{0a} při ceně P_{0a} , podobná situace je v zemi B, která je ale větší a má větší množství prodaných výrobků (Q_{0b}) při stanovené ceně P_{0b} . Pro náš graf budeme předpokládat, že náklady při zvýšení objemu produkce u země A je možno snížit výrazněji než u země B, například díky lepším přírodním podmínkám v této zemi. A proto teoreticky, pokud by výrobci A mohli prodávat stejný počet výrobků jako výrobci v zemi B, tak budou vždy levnější. Jestliže nastane situace, kdy mezi těmito státy dojde k vytvoření celní unie, tak může dojít buď k případu, že výrobek ze země A rozšíří svou produkci na Q_1 . Tento stav by vedl k vytlačení výrobku B z trhu celní unie. Jedná se o optimální výsledek, protože by bylo dosaženo maximálního možného objemu prodeje při minimální ceně. Jak ale naznačuje druhá křivka v grafu celní unie, nemusí vždy dojít k optimálnímu řešení. Vznikne zde tzv. suboptimální výsledek, kdy se poptávka, po založení celní unie, přesune ze země A do B kvůli momentální nižší ceně, výrobci ze země A jsou nuceni se z trhu stahovat a výrobek B se stane dominantním na trhu. Výrobek B, jak lze vyčíst z grafu, se však bude prodávat v ceně vyšší než A, pokud by došlo k využití lepších podmínek k výrobě. Abychom byli schopni využít účinky celní unie, je třeba aktivní hospodářské politiky řídicích orgánů. Skutečné prostředí na trhu je nedokonalé. [9]

4.4. Ekonomický dopad přechodu z celní k hospodářské unii

V první kapitole této bakalářské práce byly popsány jednotlivé vývojové stupně integrace. Rozdíl mezi celní unií a následujícím integračním stupněm spočívá v tom, že jsou postupně odstraňovány bariéry, které brání ve volném obchodu. Z teoretického hlediska může dojít při odstranění obchodních bariér v určitých zemích k poklesu kapitálu atd., ale v dalších zemích naopak nastane růst. Celkový objem produkce v obou zemích, nebo více zemích, pokud uvažujeme o hospodářské unii více států, vzroste. [8]

4.5. Celní sazby

Celní sazby, podobně jako druhy cel, můžeme určit několika různými způsoby. Celní sazba je vlastně výška cla, která se používá na podobné věci. První rozdělení sazeb je podobně jako u druhů cla na valorické, specifické a kombinované. Pro valorická cla je základem cena zaplacená nebo sjednaná. Valorické celní sazby využívá většina zemí i přesto, že mnohokrát bývá složité určit přesnou hodnotu zboží kvůli různým odečitatelným položkám

(doprava, pojištění, atd.). Velkou výhodou je naopak odolnost vůči inflačním vlivům, jelikož je sazba v procentech. [5]

Specifické celní sazby se stanovují podle hmotnosti zboží, v čemž spočívá jejich největší výhoda. Není obtížné určit množství zboží, a proto i vyčíslit velikost celní sazby, což může být problém u sazeb valorických. Problémy se mohou vyskytnout u zemí s nestabilní měnou a vyšší inflací, a kvůli tomu se v mnoha zemích nevyužívá. Pokud jsou aplikovány, bývá to nejčastěji u zemědělských a potravinářských výrobků, kde lze snadno určit velikost. [5]

Posledním typem u tohoto rozdělení jsou cla kombinovaná, která se příliš nevyužívají. Existují ve dvou variantách. U první se nejprve spočítá clo specifické a posléze valorické a určením, které z nich je nižší, je určena sazba kombinovaného cla. Druhá varianta, používaná dle SCS je výsledná sazba cla kombinací obou částek. Výhody a nevýhody kombinovaného cla jsou stejně jako typ sazby kombinací obou výše popsaných sazeb. [5]

4.5.1. Celní sazby rozdělené dle obchodně politického hlediska

Druhým typem dělení sazeb, jak už napovídá název, jsou sazby dělené dle obchodně politického hlediska. Autonomní sazby jsou stanoveny jednostranným rozhodnutím státu, v praxi EU stanovené Evropskou unií. V celním sazebníku jsou uvedeny pro případ, že by tato sazba byla nižší než smluvní clo. [5]

Smluvní sazby jsou dvoustranné či mnohostranné dohody o clech a poskytování celních výhod. V rámci EU to znamená dohody s WTO nebo zeměmi, kterým Evropská unie poskytuje celní výhody jednostranně. Je-li na určitý typ zboží uvalena smluvní sazba, nesmí na něj být použit jiný typ cla. Může být snížena, to už se ale jedná o jiný typ sazby a to preferenční. [5]

Jednotné neboli paušální celní sazby jsou formou valorické sazby, jež se využívají pro typ zboží nemající obchodní charakter. Paušální sazba v Evropské unii činí 2,5% a uplatňuje se, jestliže zboží nemá větší hodnotu než 700 EUR na jednu zásilku nebo cestujícího. [5]

4.6. Celní kvóty

Celní kvóty jsou pozitivně regulační nástroje a motivační nástroje obchodní politiky, které mají za úkol ovlivňovat skladbu zboží na domácím trhu prostřednictvím různých celních

zvýhodnění. Celní kvóta je množství nebo počet určitého druhu zboží nebo zboží s určité země, na které je uvalena nižší sazba. Mohou být také omezeny ročním obdobím. Obecně se celní kvóty využívají v případech, kdy je na trhu nedostatek určitého zboží a je třeba situaci vyrovnat. Každá kvóta má stanoveno množství zboží, uvedeno buď v měrných, nebo peněžitých jednotkách. Druh zboží je další z charakteristik kvóty a může se jednat o jednotlivý druh zboží nebo o více výrobků. V druhém případě se jedná o tzv. globální kvótu. Časové omezení kvóty, jak už z názvu vyplývá, je omezení kvóty na určitou dobu, po kterou je platná. Po vyčerpání celních kvót je dovážené zboží možné dále dovážet, ale již za horších obchodních podmínek, protože platí vyšší celní sazby. Správa množstevních kvót je popsána nařízením Rady č. 717/2008. [5]

4.6.1. Základní druhy celních kvót

Celní kvóty členíme do kategorií podle původu zboží. Smluvní celní kvóty se týkají zemí, pro které platí smluvní clo. Vycházejí ze základních principů úmluvy GATT a Světové obchodní organizace. Preferenční celní kvóty jsou určeny zemím, se kterými má Evropská unie dohodu o oblasti volného obchodu, poskytuje mu snížení smluvního cla nebo určité zvýhodnění celní sazby. [5]

4.7. Systém CIS

Problematika systému CIS (celního informačního systému) je definována rozhodnutím Rady ze dne 30. listopadu 2009 o používání informačních technologií pro celní účely. Základní účel spočívá ve vytvoření a udržení společného automatizovaného informačního systému, který bude sloužit pro celní účely a slouží k napomáhání v souladu s ustanoveními této úmluvy, předcházení, šetření a stíhání závažných porušení vnitrostátních právních předpisů, a to zvýšením účinnosti spolupráce a kontroly celních správ členských států prostřednictvím rychlého šíření informací. Celní informační systém tvoří ústřední databáze přístupná prostřednictvím terminálů umístěných v každém členském státě a zahrnuje pouze nezbytné údaje včetně osobních údajů v oblastech: zboží, dopravní prostředky, podniky, osoby, trendy v podvodech, dostupnost odborných znalostí. Přímý přístup k těmto informacím mají pouze vnitrostátní orgány, které jsou určeny každým členským státem. Převážně se jedná o celní správy, ale mohou zde patřit i jiné orgány oprávněné jednat podle právních předpisů a postupů dotyčného členského státu. Členské státy mohou používat dostupné informace z celního informačního systému pouze za účelem popsáným výše. [26]

4.8. Intrastat

Intrastat je systém sbírání a zpracovávání dat pro statistiku obchodu se zbožím mezi členskými státy, zahrnující i sběr údajů o pohybu zboží, které přímo předmětem obchodu mezi obchodními partnery z různých členských států není. Do Intrastatu se vykazují údaje o pohybu zboží mezi ČR a ostatními členskými státy. Jde o zboží, které skutečně přestupuje státní hranici ČR, s výjimkou případů, kdy se zboží zdržuje na území ČR jen dočasně z důvodů dopravních nebo jedná-li se o některé zvláštní druhy a pohyby zboží. Intrastat lze také popsat jako statistický systém sledující pohyb zboží mezi členskými státy EU, a to mezi Českou republikou a ostatními členskými státy EU, pokud toto zboží bylo odesláno z České republiky do jiného členského státu Evropské unie nebo bylo přijato do ČR z jiného členského státu EU, přičemž skutečně přestoupilo státní hranici ČR. Intrastat je povinný pro všechny členské státy, ale není jednotný, co se týče sběru prvotních údajů. Informace získané z Intrastatu se určeným způsobem každý měsíc předávají k jejich dalšímu využití do Eurostatu. Eurostat je statistický orgán Evropské unie. Údaje z Intrastatu umožňují také měsíční statistiky zahraničního obchodu České republiky a jsou zapsány na internetových stránkách Českého statistického úřadu. [30]

Získané informace používá mnoho subjektů. Podnikatelské subjekty, kvůli získání přehledu o situaci na trhu, množství svých prodaných výrobků. Evropská komise pro studie o integraci vnitřního trhu, pro vytváření společné zemědělské a obchodní politiky, pro přijímání antidumpingových opatření a pro uzavírání obchodních dohod. Český statistický úřad pro potřeby sestavení národních účtů a poskytování informací uživatelům, Ministerstvo průmyslu a obchodu pro provádění hospodářské politiky, Česká národní banka pro potřeby sestavení platební bilance, atd. [30]

4.9. Statistické informace o clech v Evropské unii

Každý rok projde v celním procesu Evropské unie přes dvě miliardy tun zboží v celkové hodnotě přesahující 3 300 miliard EUR. Takový objem zboží vynáší z cel přibližně 17 miliard EUR ročně. [28]

V zahraničním obchodu jsou nejvýznamnější partnerem Evropské unie Spojené státy americké. Mezi roky 1996 a 2004 se podíl na vývozu Evropské unie snížil s 27% na 24%, ale i tak se jedná o vysoké číslo. Podíl na celkovém importu se snížil s 22% na 15%. Z těchto čísel je patrné, že Evropská unie má aktivní obchodní bilanci z USA, v peněžní hodnotě tento přebytek činí 76 miliard EUR (r. 2004). Čína se v posledních letech stává stále důležitějším

obchodním partnerem pro Evropskou unii. Od roku 1999 se dovoz z Číny zvýšil skoro šestinásobně, žádný ze států nezaznamenal takovýto nárůst dováženého zboží. Souvisí to ale samozřejmě s narůstající konkurenceschopností Číny. Největší bilaterální deficit má Evropská unie rovněž s Čínou, v roce 2010 činil -170 miliard EUR, poté s Ruskem -76 miliard EUR. Kladná čísla v obchodní bilanci má Evropská unie naopak s USA, přesně 72 miliard EUR v roce 2010. [29]

Z EU se nejvíce vyváží výrobky zpracovatelského průmyslu, v roce 2004 jejich objem byl 87% z celkového exportu a tento poměr se v dalších letech příliš neměnil. [28]

4.10. Statistické informace o celní správě v České republice

Cílem této kapitoly je popsat výsledek celní unie a zahraničního obchodu v číslech České republiky. Celkové inkaso cla v roce 2011 činilo 7,7 miliard Kč a tím bylo rozpočtové očekávání naplněno na 121,9%. Vyšší výnos z cla v roce 2011 byl způsoben hlavně zvýšeným množstvím dovážených komodit ze třetích zemí. Podíl celních příjmu na celkovém HDP České republiky za rok 2011 byl 0,17%, což dokazuje stále klesající trend (v roce 2007 činil podíl celkových příjmů v HDP 4,11%). Důležitá je také statistika elektroniky podaných přihlášení, kdy od roku 2006 dochází k neustálému nárůstu. V roce 2011 je přes 95% z celních přihlášení podáváno elektronicky. [27]

Celkové příjmy v celním řízení v roce 2011 dosáhly 1990,5 milionů Kč. Oproti předchozímu roku došlo k nárůstu o 277,4 milionu Kč, to znamená asi 16,2%. Největší podíl činí clo (asi 80%). [27]

Do rozpočtu Evropské unie bylo v roce 2011 odvedeno 5,3 miliard Kč za clo, to je o 613 milionu více než v předešlém roce. [27]

Zůstatky na účtech, které uvedla Celní správa České republiky za rok 2012, vykazují celkový příjem 145 miliard Kč, je však nutné zmínit, že celní správa ČR je od roku 2008 odpovědná za výběr spotřebních a energetických daní. Vnitrostátní spotřební daň zahrnuje okolo 97% z celkového příjmu celní správy, příjmy z dovozu asi 1%. [27]

4.11. Statistické informace o zahraničním obchodu ČR

Mezi lety 1999 a 2003, tedy před vstupem České republiky do Evropské unie se pohybovala obchodní bilance od -1,8 do -3,3. Důležité je, že v každém tomto roce byla

negativní, to znamená, že export byl v každém období menší než import. Nejvíce bylo obchodováno se zeměmi nynější Evropské unie, hlavně se sousedícími státy České republiky. Z hlediska dovezených a vyvezených komodit zaujímají největší procento výrobky zpracovatelského průmyslu. [28], [29]

Po vstupu České republiky do Evropské unie se změnila situace v zahraničním obchodu. Pokud nepočítáme rok 2004, pak všechny následující po rok 2009 vykazovala Česká republika aktivní obchodní bilanci se zeměmi EU. Ve struktuře komodit byly stále nejčastějším obchodovatelným zbožím výrobky zpracovatelského průmyslu, následovaly strojírenské a automobilové výrobky. [28], [29]

5. Závěr

Na závěr své bakalářské práce bych chtěl zhodnotit fungování Evropské unie jako celní unie. Dle mého názoru splnila celní unie svůj účel. Od založení až do současnosti se povedlo harmonizovat celní předpisy jednotlivých států, do té doby nejednotných, prostřednictvím Celního kodexu ve více než polovině státech Evropy. Celní kodex jakožto jeden z nejdůležitějších právních předpisů této oblasti byl již mnohokrát novelizován. Kvůli své nepřehlednosti a složitosti byl přijat nový, modernizovaný celní kodex, který jej zjednodušuje v množství předpisů, lépe upravuje samostatné celní režimy a jejich použití v praxi by tak mělo být snadnější. Modernizovaný celní kodex také klade důraz na elektronickou formu celních přihlášení, díky kterým se dosáhne rychlejšímu, přesnějšímu a jednoduššímu sběru dat. Statistika, která je popisována v posledních kapitolách nám jasně ukazuje, že procento podaných celních prohlášení elektronickou formou se stále zvyšuje a dnes již činí přes 95% z celku. Myslím, že elektronizace může pouze pozitivně prospět v této oblasti v několika směrech.

Ze statistik můžeme vidět, že po vstupu České republiky do Evropské unie, tudíž i do celní unie vzrostl počet celkového obchodovatelného množství mezi státy celní unie a dle mého názoru pozitivně ovlivnil obchod České republiky. Tato charakteristika se týká všech států. V posledních letech si nemůžeme nevšimnout stále vzrůstající konkurenceschopnosti Číny na světovém trhu, se kterou má Evropská unie stále zhoršující se obchodní bilanci. Nejdůležitějším obchodním partnerem je pro Evropskou unii stále USA a tento obchod se ještě zvýší, pokud bude přijata projednávaná zóna volného obchodu mezi těmito integracemi. Může však způsobit problémy v obchodování s ostatními zeměmi a to hlavně rozvojovými, které budou v nevýhodě.

Důležitým úkolem cel a celních správ je účinný boj proti padělanému zboží, pirátství, drogám. Jelikož se jedná o velmi výnosné aktivity, je potřeba stále zdokonalovat postupy, které se této problematice týkají. Stále narůstá procento padělaných léků a dalšího zboží, které může poškodit zdraví obyvatel Evropy. Na tuto oblast by se podle mého názoru měla Evropská unie zaměřit a i díky novým technologiím zefektivnit boj proti těmto nežádoucím jevům na trhu a rovněž pomocí celní spolupráce bojovat proti terorismu.

Doufám, že se mi předem stanoveného cíle své bakalářské práce povedlo dosáhnout, i přesto, že se nejednalo o jednoduchou záležitost. Jelikož je celní unie problematikou stále se rozvíjející a právní předpisy se neustále novelizují, je problém nalézt odbornou

aktualizovanou literaturu, které je nedostatek. Z tohoto důvodu jsem se také snažil využívat více internetových zdrojů, které ale přes fakt, že jsou aktuálnější, nemohou zaručit správnost informací, a tak jsem se zaměřil spíše na oficiální stránky Evropské unie a na stránky odtud odkazující a rovněž na webové stránky ministerstev. Některé informace jsem nedokázal sehnat v českém jazyce, a proto jsem používal internetové zdroje v angličtině, kdy jsem také, jako u těch českých, kvůli zaručení správnosti využíval oficiální webové portály EU. Jako důležitý zdroj informací mi také posloužily jednotlivé právní předpisy.

Seznam použité literatury a zdrojů

Seznam literatury

- [1] CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, xxxii, 709 s. ISBN 80-717-9804-5.
- [2] FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie.: historie, instituce, ekonomika a politiky*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 743 s. Student (Leges). ISBN 80-732-5015-2.
- [3] FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Společná obchodní politika Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2007, 130 s. ISBN 978-802-4810-768.
- [4] JANATKA, František a kol. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. 6. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2004, 295 s. Student (Leges). ISBN 80-735-7006-8.
- [5] KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, c2012, 303 s. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-779-9.
- [6] KEŘKOVSKÝ, Miloslav a Alena Keřkovská. *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 1999, viii, 142 s. Student (Leges). ISBN 80-722-6196-7.
- [7] SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů Evropské unie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2007, 318 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-807-2016-532.
- [8] ŠREIN, Zdeněk. *Hospodářská politika Evropského společenství*. 1. vyd. Praha: VŠE, 1998, 180 s. Student (Leges). ISBN 80-707-9543-3.
- [9] ŠREIN, Zdeněk. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1.vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999, 369 s. ISBN 80-707-9946-3.
- [10] TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010, 301 s. Student (Leges). ISBN 978-808-7212-608.
- [11] ZLÝ, Bohumír. *Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace*. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2009, 284 s. ISBN 978-807-3997-199.

[12] ZLÝ, Bohumír. *Základy teorie integračních procesů*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2004, 104 s. ISBN 80-248-0657-6.

Právní předpisy

[13] Zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky. In: 2004. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-185-2004-sb-o-celni-sprave-ceske-republiky/cele-zneni/>

[14] Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství.

Internetové zdroje

[15] European anti-counterfeiting and anti-piracy plan. *Europa* [online]. 2009 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/customs/lf0001_en.htm

[16] Praní peněz: předcházení prostřednictvím celní spolupráce. *Europa: Přehledy právních předpisů EU* [online]. 1. 3. 2012 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/customs/l25069_cs.htm

[17] EU relations with Overseas Countries and Territories. *European Commission: DEVELOPEMENT AND COOPERATION - EUROPEAID* [online]. 8. 1. 2007 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/octs_and_greenland/index_en.htm

[18] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 450/2008 ze dne 23. dubna 2008, kterým se stanoví celní kodex Společenství (modernizovaný celní kodex)

[19] Modernizovaný celní kodex Společenství. *Europa: Přehledy právních předpisů EU* [online]. 7. 2. 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/customs/do0001_cs.htm#KEY

[20] Customs response to latest trends in counterfeiting and piracy. *Europa: Summaries of EU legislation* [online]. 11. 2. 2013 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/customs/l11016_en.htm

[21] Rozdělení pravomocí v Evropské unii. *Europa: Přehledy právních předpisů EU* [online]. 1. 3. 2012 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0020_cs.htm

[22] Strategy for the evolution of the Customs Union. *Europa: Summaries of EU legislation* [online]. 13. 3. 2012 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/customs/111052_en.htm

[23] Cla a celní řízení v mezinárodním obchodu. *Businessinfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 6. 3. 2007 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cia-a-celni-izeni-v-mezinarodnim-obchod-7677.html>

[24] CEFTA 2006 - Středoevropská zóna volného obchodu. *Velvyslanectví České republiky v Záhřebu* [online]. 29. 05. 2009 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/zagreb/cz/obchod_a_ekonomika/cefta_2006_stredoevropska_zona_volneho.html

[25] Modernizovaný celní kodex v nedohlednu. *Celní poradenství* [online]. 6.2.2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.celniporadenstvi.cz/cz/celni-novinky/4-modernizovany-celni-kodex-v-nedohlednu>

[26] Základní text úmluvy CIS. *Celní správa České republiky* [online]. 21. 2. 1989, 4. 4. 2013 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/umluva-o-celnim-informacnim-systemu-cis/Stranky/zakladni-text-umluvy-cis.aspx>

[27] Zpráva o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2011. *Celní správa ČR* [online]. 1. 6. 2012 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Vron%20zprvy/Informace%20o%20v%C3%BDsledc%C3%ADch%20%C4%8Dinnosti%20Celn%C3%AD%20spr%C3%A1vy%20%C4%8CR%20za%20rok%202011.pdf>

[28] External and internal Union trade data 1999-2004. *Eurostat* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.uni-mannheim.de/edz/pdf/eurostat/05/KS-CV-05-001-EN.pdf>

[29] External and intra-European Union trade Data 2004–09. *Eurostat* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-CV-10-001/EN/KS-CV-10-001-EN.PDF

[30] Intrastat. *Celní správa České republiky* [online]. 30. 1. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/intrastat/Stranky/default.aspx>

[31] Natural Earth. *Natural Earth* [online]. 2013 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://www.naturalearthdata.com/>

[32] TARICová konzultace. *Evropská komise: DANĚ A CELNÍ UNIE* [online]. 2013 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=cs&Expand=true&SimDate=20130504

Seznam zkratek

ACP – Africká, Karibská a Pacifická skupina států, (The African, Caribbean and Pacific Group of States)

ACTA - Obchodní dohoda proti padělání, (Anti-Counterfeiting Trade Agreement)

CEFTA – Středoevropská zóna volného obchodu, (Central European Free Trade Agreement),

CIS – Centrální informační systém

ČR – Česká republika

EHP – Evropský hospodářský prostor

EHS - Evropské hospodářské společenství

ES - Evropské společenství

ESUO - Evropské společenství uhlí a oceli

ESVO - Evropské sdružení volného obchodu

EU – Evropská unie

EUR - Euro

GATT - Všeobecná dohoda na clech a obchodu, (General Agreement on Tariffs and Trade)

GSP - Všeobecný systém celních preferencí

NAFTA - Severoamerická dohoda o volném obchodu, (North American Free Trade Agreement)

OCT - Overseas countries and territories

OSN - Organizace spojených národů

SCS – Společný celní sazebník

TARIC – Systém integrovaného tarifu Evropské unie, (Integrated Tariff of the European Communities)

USA - Spojené státy americké, (United States of America)

WTO – Světová obchodní organizace, (World Trade Organization)

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše)

V Ostravě dne 10.5.2013

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha 1 - Rozdělení tříd dle TARICu

Příloha 2 - Mapy celních preferenčních oblastí

Příloha 3 - Mapa celních úřadů České republiky